

Wie was Sophia van den Camp?

Albert van der Kaap

Sophia Ignatia van den Camp was een jonge vrouw die in het rampjaar 1672 woonde op de Fraeylemaborg in Slochteren. In dat jaar legde zij, in een proces wegens landverraad, een zeer belastende verklaring af tegen de heer van de Fraeylemaborg, Osbrandt Jan Rengers. Wie was deze Sophia van de Camp, in welke relatie stond zij tot Osebrandt Rengers en waarom beschuldigde zij haar gastheer? Vragen waarop dit artikel een antwoord probeert te geven, met de nadruk op probeert.

Van den Clooster, Van den Camp en Dunningen

De zoektocht naar de voorouders van Sophia van vaderskant was niet eenvoudig en bij enkele ketens in haar afstammingslijn blijft er twijfel of het om de juiste Johan van den Camp gaat.

Zeker is in ieder geval dat Sophia Ignatia van de Camp, rond 1654¹, werd geboren in het huis Ten Clooster, gelegen ten zuidwesten van Coevorden, aan wat nu de Lorentzweg 8 is. Vlakbij lag het huis De Groote Scheer, waar de familie Van Steenwijk woonde, die, zoals we nog zullen zien, op enig moment gerelateerd was aan de familie Van den Camp. Ten Clooster wordt in het kader een havezate genoemd, maar het is onzeker of Ten Clooster het recht van havezate ook daadwerkelijk heeft gehad.

Rechtsboven de Grote Scheer ten oosten van Gramsbergen (1825).

Ten Clooster

Het Huis ende hasesate Ten Clooster mette annexe goederen, visscherijen ende anderen sijnen olden ende nijen toebehoor, recht ende gerechticheit, soo als sijne voorouderen voor desen van besitteren des Huisen Zuithem subalterne plegen to ontfangen, exempt die drie meentedeelen, gelegen in 't Coeverdische Broeck, waer integendeel wederomme to lheene sijn gegeven het Nije lant, recht tegenover het Huis Ten Clooster over de Vechte liggende, soo Herman van den Campe ende Anna van Steenwick in haer leven aengecoft, gelegen in den kerspelen ende heerlijkheit Coeverden, alsmede mette manschappen van Hondebroeck ende andere manschappen ende leenen, soo van oldes heer tot het Huis ende goet Ten Clooster altoos gehoort hebben, alsmede dat erve Rederinck ende het Rodt, dat uyt Rederinck gesprooten is,

¹ Zij zou tijdens het proces tegen Osebrandt Rengers in 1672, achttien jaar oud zijn geweest.

*beide gelegen in den kerspel Emblichem, bourschap Laerwolde, met haer olde ende nieuwe toebehooren, recht ende gerechticheit.*²

De locatie van huis Ten Clooster

De vraag die tot nu niet naar volle tevredenheid is beantwoord, is die naar de precieze ligging van het klooster dat ooit vlakbij Coevorden lag en van het huis Ten Clooster. Een vroeg document uit 1232, *de Narracio, de Quedam narracio de Groninghe, de Thrente, de Covordia et diversis aliis sub diversis episcopis Traiectensibus*, wijst 'de Mommerijken' of 'Mommenryte' (de naam van het moerasgebied waar in 1227 de slag bij Ane plaatsvond) aan als plaats van het klooster. De bekende dominee Picardt meende dat het klooster nabij Padhuis aan het Schoonebekerdiep op een wat hoger gelegen zandgebied was gebouwd; hier staat nog het 'kloosterbosje'.³

En is het huis Ten Clooster gebouwd op de fundamenten van het klooster, gesticht in 1533, dat in verschillende documenten het klooster van de Heilige Maria ten Campen (Mariënkamp) bij Coevorden (Beate Maria in Campis iusta Covordiam) wordt genoemd. Dit klooster werd gesticht als zoenoffer voor de dood van bisschop Otto in de slag bij Ane in 1227 (zie kader) en dat in 1259 werd verplaatst naar de omgeving van het latere Assen.⁴

Deze optie lijkt plausibel als we weten dat graaf Otto III van Bentheim in 1259 zijn leenman Hako van Hardenberg (van den Rutenberg), zoon van Stephanus van Hardenberg (van den Rutenberg) toestond zijn hof te Duurse/Deurze (bij Assen) met wat daarbij hoorde, met de abdis van het klooster te ruilen tegen het huis ten Campen bij Coevorden - dat ooit verkocht was door Jan Campinc en Kote -, een huis te Itterbeke, een huis te Anewede en goederen te Lutten. Al deze bezittingen werden op 31 oktober 1259 beleend aan Hako en daarna aan zijn kinderen.⁵

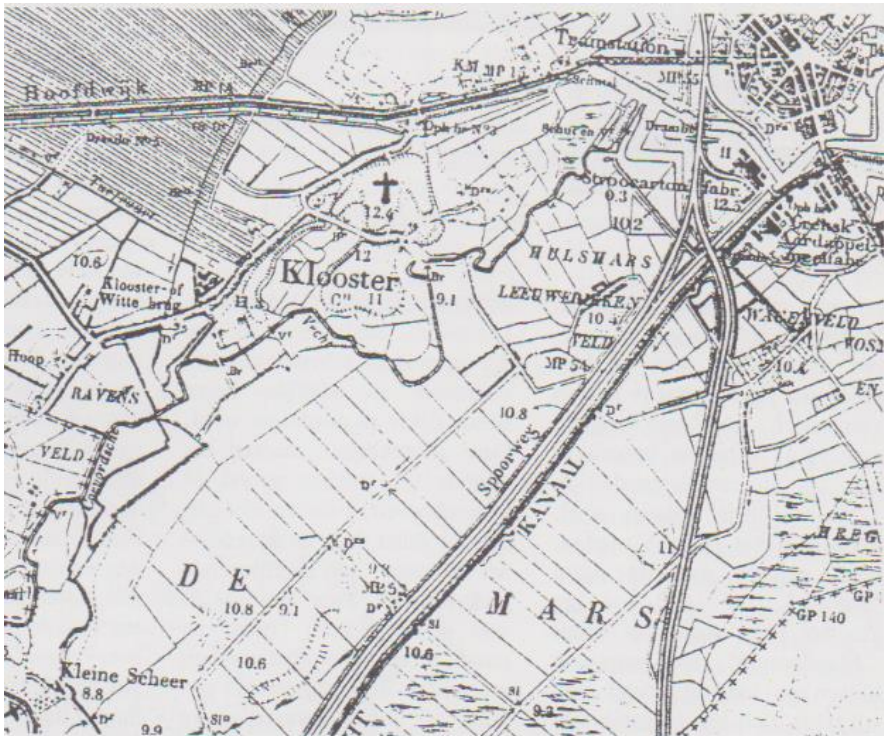
---

² Leenrepertorium Overijssel.

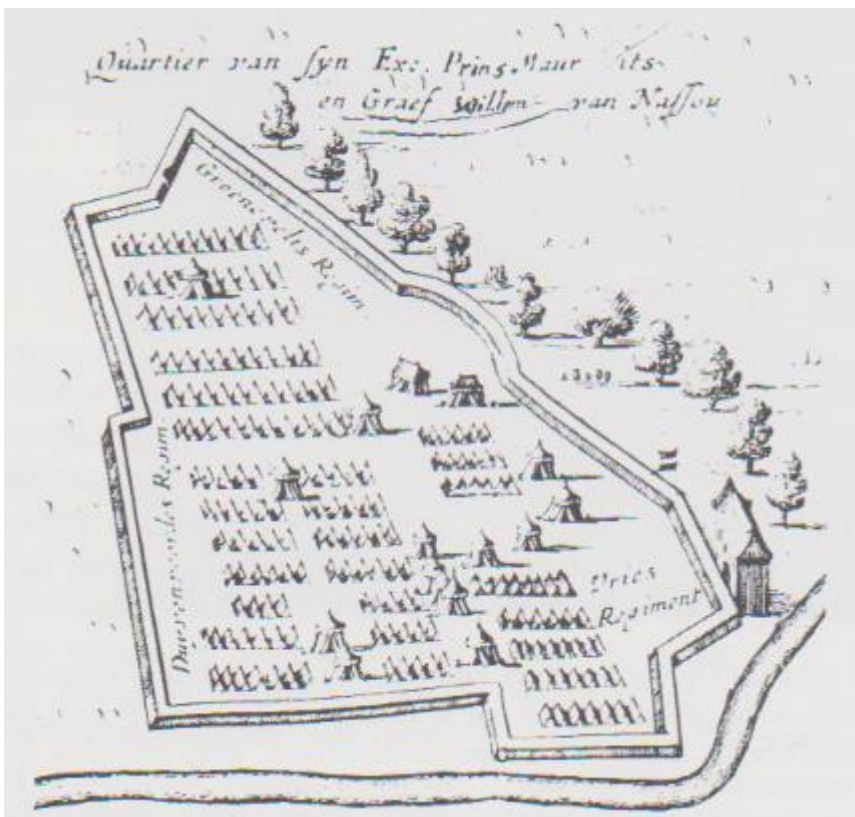
³ <https://www.geheugenvandrenthe.nl/klooster>

⁴ Dit is de overtuiging van Huibrecht Dirk Minderhoud, onderwijzer en schrijver over de geschiedenis van Drenthe in zijn artikel Maria in Campis. <https://www.huibminderhoud.nl/wp-content/uploads/2022/05/2000-juni-ganseveer-maria-in-campis.pdf>

⁵ <https://www.genealogieonline.nl/brobol-genealogie/13335.php> en Holthe tot Echten, jhr. Mr. R.O (1899). De comparanten in de ridderschap van Drenthe, 1600-1795, met aantekeningen omtrent havezaten en de vereischten tot de admisatie. *Blz. 155 e.v. in: de Nieuwe Drentse Volksalmanak*, 1899: <https://bit.ly/44GebIL>

Het kruis geeft volgens Minderhoud de plaats aan waar zowel het klooster als het huis Ten Clooster heeft gelegen. In 1963 zijn op deze plaats resten van het huis gevonden.

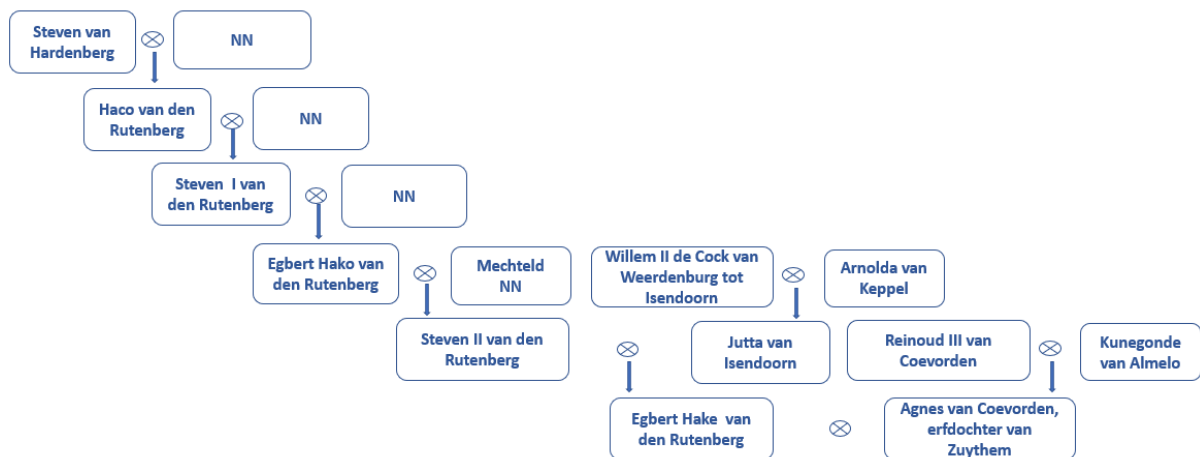

Het huis Ten Clooster (rechtsonder) op een prent van het beleg van Coevorden door prins Maurits in 1592.

De eerste bewoners

Oorspronkelijk was Ten Clooster eigendom van de graven van Bentheim. Graaf Otto III van Bentheim beleende op 31 oktober 1259 het huis (domum in Campen iuxta Covordiam) aan Hako van Hardenberg (van den Rutenberg), zoon van Stephanus van Hardenberg (van den Rutenberg) die leefde in de eerste helft van de dertiende eeuw.⁶ Na Hako was zijn zoon Steven leenman.

Op 15 april 1328 werd het Huis ten Clooster (domum dictam Cloester apud Covorden) door graaf Johan van Bentheim en zijn zonen Simon en Otto verkocht aan de bisschop van Utrecht, Jan van Diest. Het bleef een leenbezit van de Rutenbergs.

De eerste Van den Clooster

In 1354 was Steven II van de Rutenberg de leenheer van een Johan van den Clooster, die in 1341 de eerste was die zo genoemd werd. Vermoedelijk was hij getrouwd met Agnes van den Rutenberg, dochter van Steven van den Rutenberg.⁷

De afkomst van deze Johan van den Clooster is onduidelijk. Er zijn wel vermoedens geuit dat hij afstamde van een bastaardzoon van Graaf Boudewijn I van Bentheim (Nicolaes Boudekinius, Nicolaus filius Boudekini castellanus noster) vanwege de overeenkomsten tussen zijn familiewapen en dat van de graven van Bentheim.⁸ Maar, zegt theoloog en genealoog Jakob Willem Schaap, het lijkt waarschijnlijk dat ene Reynolt de vader van Johan van den Clooster⁹ was. De naam van zijn derde

⁶ Het huis te Campen (=ten Clooster) werd geruild met het klooster van de heilige Maria in Assen.

<https://www.genealogieonline.nl/brobol-genealogie/l13335.php>

⁷ Zie ook <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/38-oldrutenborgh>

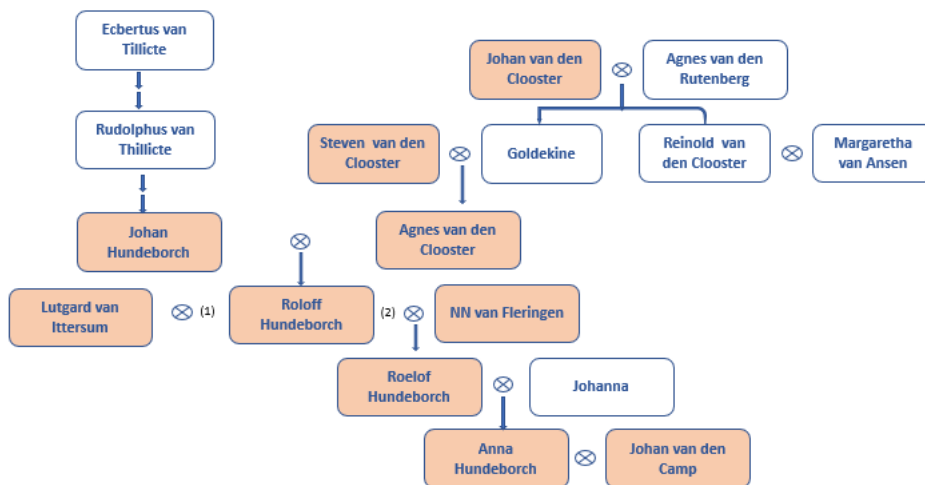
⁸ Johan van den Clooster, die - opnieuw naar het artikel van Roemeling - trouwde met Agnes van den Rutenberg, een dochter van Steven I van den Rutenberg, gebruikte in 1341 het wapen, dat ook door Ludolf van Sconevelde (maar ook door Steven van den Rutenberg) werd gevoerd. Het onderscheid bij Rutenberg zit in de toevoeging van 6 lelies in de schildzoom, door Roemeling beschouwd als 'breuk' met het wapen Bentheim. Opmerkelijk is, dat zowel het wapen van het geslacht van den Clooster als van den Rutenberg afgeleid lijkt te zijn van het wapen van de graven van Bentheim. Het is de vraag, of Johan van den Clooster dit wapen voerde als nazaat van Nicolaus Boydekini, of dat hij het door zijn huwelijk met Agnes van den Rutenberg heeft aangenomen.

⁹ Vermoedelijk omdat zijn oudste zoon een Reynolt/Reinoud was.

zoon, Boldewijn, 'riekt' sterk naar Bentheim zegt Schaap, waarmee hij van grafelijke Bentheimse afkomst zal zijn geweest.¹⁰

Na Johan kwam het huis in het bezit van zijn tweede zoon Steven van den Clooster (ca. 1330-1368). Zijn oudere broer Reynolt werd heer op de Havixhorst, dat dan een huis met een hogere status moet zijn geweest.¹¹

Steven had geen zonen, maar alleen een dochter, Agnes ('dat kint ten Cloester'), die met Johan Hundeborch trouwde. Zo kwam Ten Clooster in het bezit van de familie Hundeborch.

Hundeborch

De Hundeborchs waren oorspronkelijk afkomstig van erve Hundenborch in de boerschap Dilgt bij het Groningse Haren, maar zij verwierven ook bezit veel zuidelijker. Zo had een Gerd van Awick in 1398 zijn leenrecht op Singraven bij Denekamp verkocht aan Johan Hundeborch (ongeveer 1351-1409) die er vervolgens door Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, mee werd beleend. Johan bezat ook (sinds 1379) het huis Het Hoogeholt ten noorden van Hardenberg, dat oorspronkelijk aan de familie Van den Rutenberg had behoord.

Johan Hundeborch trouwde in 1379 met Agnes, dochter van Steven van den Clooster en Goldekine (bij dit huwelijk was Egbert Hake van den Ruitenberg getuige).¹²

Memorieboek van de Plechelmus basiliek in Oldenzaal

Toen Johan Hundeborch op 13 april 1409 stierf, werd, zo lezen we in een memorieboek of calendarium-necrologium (dodenboek), door zijn zoon Roelof een roggerente uit de goederen Frederinchuis en Cogenskote vastgelegd voor de memorie op die datum van zijn vader Johan Hundeborch en diens vrouw - sinds juni 1379 - Neza (Agnes) van den Clooster.

¹⁰ De Nederlandsche Leeuw, 1994.

¹¹ Reynolt moet als oudste zoon een belangrijker goed hebben gehad dan zijn jongere broer. Zijn kleinzoon bezat bewijsbaar de Havixhorst.

¹² <https://gw.geneanet.org/cofranssen?lang=en&iz=26471&p=johan&n=hondenberch>

Dit memorieboek, of calendarium-necrologium ligt in een kapel van de Sint Plechelmuskerk in Oldenzaal.¹³

Wapen van Agnes van den Clooster.

Het lijkt erop dat de familie Hundeborch, nadat zij bezit in Drenthe en Overijssel hadden verworven, hun Groningse bezit hebben afgestoten. In 1437 verkocht een zoon van Johan, Hundেকে, als gemachtigde van zijn broer Roelof, namelijk erve Hundeborch bij Dilgt.¹⁴

Roelof Hundeborch (ambtman, drost van Twente en bisschoppelijk raadsheer) werd geboren rond 1380 in Denekamp en stierf op 13 oktober in 1455 in Utrecht. Hij trouwde (1) met Lutgard van Ittersum met wie hij drie kinderen kreeg en (2) met NN van Fleringen met wie hij nog twee kinderen kreeg, Otto en Roelof.

Roelf bezat naast het huis Ten Clooster o.a. erve Hundeborch in Deurningen, de Hundeborch in Zenderen en het huis Hoogeholt (ten Holthe) bij Hardenberg. Ook was hij beleend (in 1433) met Singraven en de Loyne (Luine in wat nu Denekamp is). Hij trouwde (1) met Lutgard van Ittersum (1391 Zwolle) en (2) met NN van Fleringen.

Roelof bouwde in 1415 Singraven uit tot een havezate, en bouwde in 1448 een watermolen. Hij was in 1436 stichter van de vicarie van de heilige Catharina en collator van de vicarie van Agnes & Barbara in de St. Nicolaaskerk in Denekamp.

Op 21 augustus 1419 eist Roelof voor zijn kinderen bij Lutgard de helft van hetgeen Griete van den Tybbencamp aan bezittingen in de stad en stadsvrijheid van Zwolle had nagelaten.¹⁵

Huwelijkscontract Roelof Hundeborch en Lutgard van Ittersum, 2 mei 1411

In 't jaer ons heren dusent vierhondert ende elven des saterdaghes na meydach. Egbert Hake van den Rutenberghe, Steven van den Rutenberghe, Johan van den Cloester, Hermen Stelling en Pelgrym van den Rutenberge als getuigen van Rolef Hondenbergh, en Dyric van Voerste, Johan van Yttersem, Gherbrant ten Busche, Geerd van den Water en Jacob van den Water als getuigen van Lutgerde, dochter van Rolef van Yttersem, bij hun beider huwelijk, verklaren het volgende:

¹³ De Nederlandsche Leeuw, 1994. https://www.plechelmusbasiliek.nl/kerk/dynamic_frame_k.htm

¹⁴ Geschiedkundige atlas van Nederland, 1920.

¹⁵ Zwolse Regesten, deel/akte 1152: <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-hondeborg-mouton/11447.php>

- 1. Rolef van Yttersem zal binnen een jaar aan Rolef Hondenberch als bruidschat voor zijn dochter Lethert 4500 gulden van 13 Vleemscche groten voor een gulden betalen;*
- 2. Rolof Hondenberch mag dit geld in onroerend goed in Sallant beleggen na daarover advies van de familieleden van bijde zijden te hebben ingewonnen, en wel ten behoeve van Lutghert die, zolag Wolf van Yttersem en Johan van Yttersem, haar broers, leven, geen aanspraken op de nalatenschap van haar vader zal doen gelden;*
- 3. Lutgerde zal samen met Griete, haar zuster, de erfenis van haar moeder delen, behalve 500 gulden, die men Rolef van Yttersem, haar vader, verschuldigd is;*
- 4. de erfgenamen van Rolef Hondenbergh zullen aan Lutghert haar bruidschat teruggeven als Rolef Hondenberch voor Lutgert overlijdt;*
- 5. Rolef Hondenberch zal ten behoeve van Lutgerde binnen een jaar een jaarrente van 90 oude Vrancrijcsche schilden vestigen, gaande uit goederen in Sallant, opdat Lutgerde, wanneer Rolef Hondenberch met achterlating van gezamenlijke kinderen overlijdt, hier een lijfrente van 50 oude Vrancrijcsche schilden van zal krijgen.*

Witness : sosa Johan van den Clooster ca 1354-/1446

Witness : Harmen Stelling ca 1368-

Witness : Pilgrim Egberts van den Rutenberge /1438

Witness : Egbert Hake van den Rutenberge /1422

Witness : Dyric van Voorst ca 1411

Witness : mr. Johan van Ittersum ca 1382-/1464

Witness : sosa Gerbrand ten Bussche /1415

Witness : Geert ten Water /1440

Witness : Jacob ten Water /1420¹⁶

Memorieboek Plechelmus Basiliek Oldenzaal

XIII, Euphemia de Maagd. In het jaar des Heren 1409 stierf Johannes Hundeborch de schildknaap, voor wie Rodolphe zijn zoon en voor Neza van den Cloester zijn moeder drie schepels rogge schonken op de verjaardag van voornoemde Jan om te verdelen onder de kanunniken en vicarissen als is gebruikelijk. Voor die twee mud zal voornoemde Rudolf de verantwoording dragen tot hijzelf of zijn erven aan de eerwaarde deken en het Kapittel vierentwintig Rijnse gouden guldens zullen overhandigen waarmee ze opnieuw een fundatie van twee mud kunnen vastleggen [Nu uit Frederinkhof en Kogenskotte].¹⁷

Roelof II (ongeveer 1410 Denekamp - 1494 in Hardenberg, begraven in een kapel buiten Hardenberg), zoon van Roelof, trouwde met een Johanna. Hij werd beleend met het Hoogeholt in Hardenberg, Singraven (1456) en de Loyne en met erve Nijenhuis in Diepenheim. Hij verkoopt ten Holthe in 1461 aan Wouter Stelling. Hij was o.a. kastelein van Diepenheim, Lage, Blanckenberch en

¹⁶ F.C. Berkenvelder, Zwolse Regesten II no 871

¹⁷ https://www.plechelmusbasiliek.nl/kerk/dynamic_frame_k.htm

drost van Twente. Hij was lid van de bisschoppelijke raad en vrijschepen van het Heilige Roomse Rijk.¹⁸

Roelof had alleen dochters en na zijn dood werd dochter Johanna, onder hulderschap van haar man Johan van Langen, in 1497 beleend met Singraven en in 1494 en 1697 met de Loyne. In 1518 werd zij opnieuw beleend met de Loyne.¹⁹ Voor het huis Ten Clooster deed zij op 3 december 1525 hulde.

Lutgard Hundeborch

Het huis Ten Clooster verviel in eerste instantie aan de jongste, ongetrouwd gebleven, dochter van Roelof Hundeborch, Lutgard. Dit leidde in de periode 1505-1530 geregeld tot procedures over het erve Ten Clooster.

Zij had dit erf met recht van wederinkoop aan de drost van Ottenstein, Johan van Wullen, en diens vrouw Agnes(Neze) Staell, dochter van Herman Staell en een Geertruidt²⁰ moeten verkopen, maar de wederinkoop was haar door de erfgenamen van den drost geweigerd onder voorwendsel, dat zij te veel onkosten hadden gehad om het goed in beteren staat te brengen.

Door een uitspraak van de klaring op 14 December 1517, in een geschil met Seijn/Seino Mulert²¹ (man van Fye van Wullen), werd aan Lutgard weliswaar het recht van wederinkoop toegewezen, maar tevens de rechten van haar tegenpartij op vergoeding der gemaakte verbeteringskosten erkend. Mocht Seijn op de erfgenamen van Roelof Hundeborch iets te vorderen hebben, dan moet hij daarvan bewijsstukken aanleveren en als zijn vrouw of haar moeder het goed Ten Clooster heeft verbeterd dan mogen zij de kosten daarvan vorderen.²²

Lutgard moet daarop, omdat zij deze kosten niet betalen kon, dit goed, dat een leen van het hertogdom Gelre was, aan haar zuster Johanna van Langen hebben overgedragen, want deze heeft 3 December 1525 opnieuw de leened voor het erve ten Clooster gezworen en het in 1535 aan haar neef Johan van den Kamp afgestaan.

Ook uit een *'besatinge'* (eisch tot pandbeslag), die in 1518 door Lutgard van den Clooster, dochter van Reynolt van den Clooster en de echtgenote van Johan van Steenwijk, tegen Lutgard Hundeborch ingediend werd, blijkt, dat de laatste zich in een ongunstige financiële positie bevond.²³

Brief van Johanna

¹⁸ <https://www.genealogieonline.nl/genealogie-hondeborg-mouton/l1447.php>

¹⁹ Johanna werd naast dit goed beleend met *'alle alsulcke guede Roeloff voerscreven van mynen genedigen heren ende den gestichte van Utrecht te leene te holden plach, uuytgesondert den Singraven'*.

²⁰ <https://elstaal.home.xs4all.nl/genstaal30-1.html>

²¹ Zoon van Hendrik Mulert tot de Marsch (bezit Vledderinge) en Bele Boelman. Mogelijk was Fye een dochter van Johan van Wullen.

²² <https://bit.ly/3sw07Kl>, pagina 345.

²³ https://hondeborg.nl/?page_id=129#D%C3%B6hmann%20I%20A1%20H6

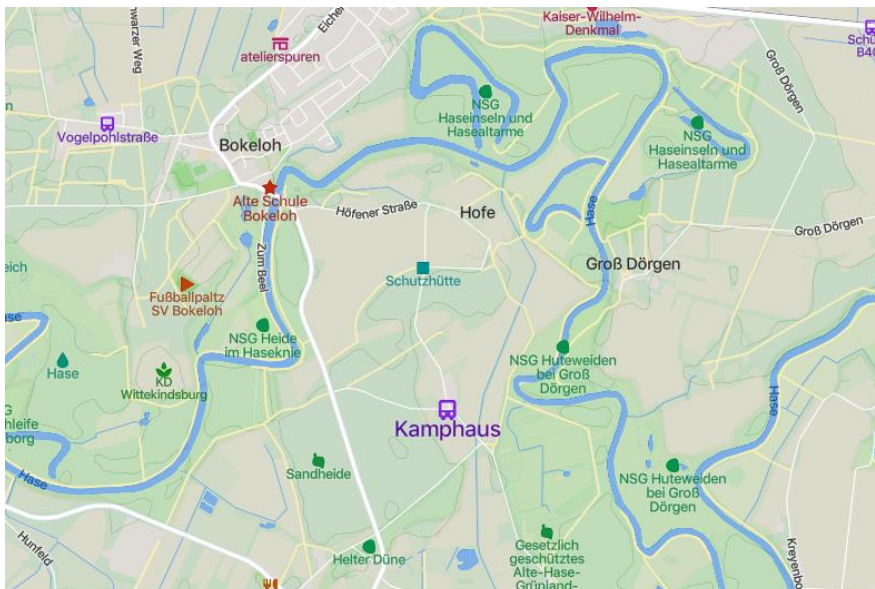
Op 29 november 1531 stuurde Johanna Hundenberch, weduwe, vanuit "ten Cloester by Covorden" een brief aan Adriaen van Rheede, maarschalk en drost te Laeghe. Daarin herinnerde zij er aan, dat zij niet in staat was naar Oldensaell te reizen, waar de stadhouder toen was om namens de keizer beleningen te doen, aangezien "olt, kranck ende kolt byn ende die wech lanck ys". Daarom verzocht zij aan Adriaen te bewerkstelligen, dat hij haar namens de keizer kwam belenen. Met een kanttekening : "Fiat commissie up den drost van Sallant om dese joncfrou te beleenen".

Na haar dood werd haar zuster Lutgard beleend met de Loyne, onder hulderschap van haar schoonzoon Evert van Suytholt.²⁴

De Loyne ging vervolgens over op de kleinzoon van Lutgard, Johan van Suytholt en daarna, in 1546, op Herman van den Camp na de dood van zijn vader Johan.

Van den Camp

Zoveel informatie er te vinden is over de verschillende takken van de Van de Cloosters, zo weinig is er bekend over de familie Van den Camp. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat zij afkomstig waren uit Duitsland en dat een Johan van den Camp door een huwelijk met Anna Hundeborch terecht kwam op huis Ten Clooster. In een Duitse bron wordt van een Cunera van den Camp, getrouwd met Ernst Mulert, drost van Lingen, gezegd dat zij stamde uit een lijn die 'zu Clooster bei Coevorden und zu Kamphaus bei Bokeloh ansässig war'. Dat Kamphaus zou dan een verklaring kunnen zijn voor de familienaam 'Van den Camp'. Maar als we inzoomen om een kaart van het gebied rond Bokeloh dan zien we geen huis dat als stamhuis zou hebben kunnen dienen.

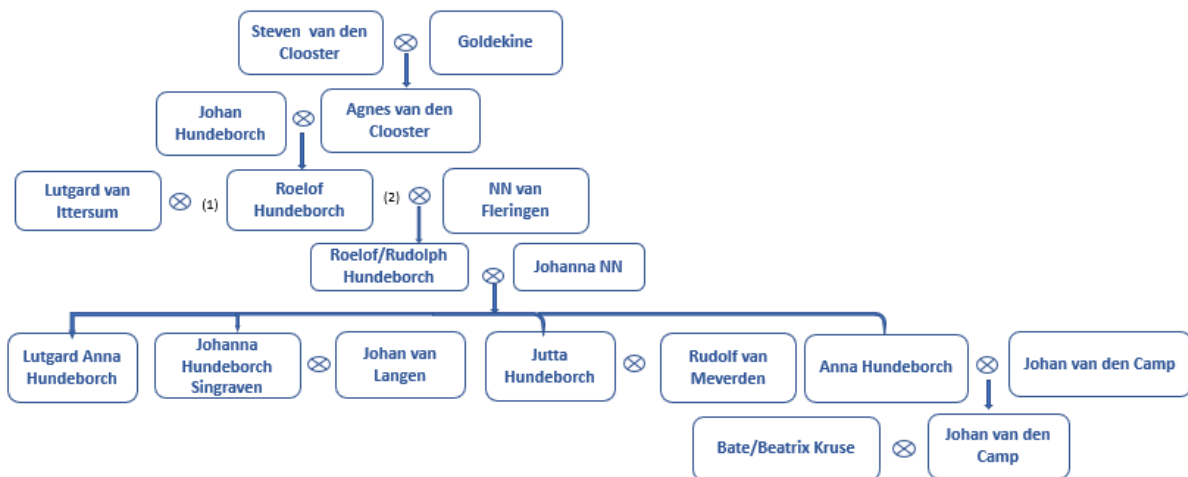
De eerste, ons bekende, Van den Camp was Johan (overleden voor 1505), getrouwd met Anna Hundeborg en het was hun zoon, ook weer een Johan, die op het huis Ten Clooster terecht kwam.

²⁴ Er bestaat een goed Suytholt in het kerspel Borken in Duitsland.

Op 5 januari 1535 droeg Johanna Hundeborch, de zus van Johans moeder Anna, het huis namelijk aan hem over.²⁵ *Dat goet, geheiten ten Clooster, met sijnen tobehoren, gelegen in den gericht van Coverden, tot Stichtschen leenrechten, hiervan vernijt eedt Johanna van Hon denbergh, huysfrou Johans van Langen, 3 Decembris 1525. Ende draegt sulx op heuren neve Johan van den Kamp, 5 Januarii 1535.*²⁶

De reden zal geweest zijn dat het huwelijk van Johanna met Johan van Langen kinderloos was gebleven (zie het schema hieronder). Onomstreden was deze overdracht blijkbaar niet, want in 1538 ontstond er een conflict over deze nalatenschap tussen Johan van den Camp en Rudolf van Meverden, de man van Jutta Hundeborch, zus van Johanna en Anna.

Naast Ten Clooster verwierf Johan ook het Hoogeholt, dat later via zijn kleindochter Cunera van den Camp aan Ernst Mulert kwam.

Johan trouwde met Bate Kruse (overleden voor 5 september 1578²⁷), dochter van Herman Kruse, lid van de gezworenen van Kampen, kastelein, schout en rentmeester van Vollenhove, en diens tweede vrouw Kunne van den Clooster.

Op 8 oktober 1528 zegelt Johan een brief over een beslissing in een geschil en in 1543 is hij plaatsvervangend drost van Drenthe en moet voor 10 augustus 1546 zijn overleden, wanneer zijn zoon Herman van den Camp als zijn leenopvolger wordt genoemd.

Op 31 oktober 1541 wordt Bate beleend met het goed Haevering in de buurtschappen Wijtmen (kerspel Zwolle) en Lenthe (kerspel Dalfsen) na de dood van haar broer Cyse. Haar man, Johan van den Camp moet voor 10 augustus 1546 zijn overleden, wanneer zijn zoon Herman van den Camp als zijn leenopvolger wordt genoemd.

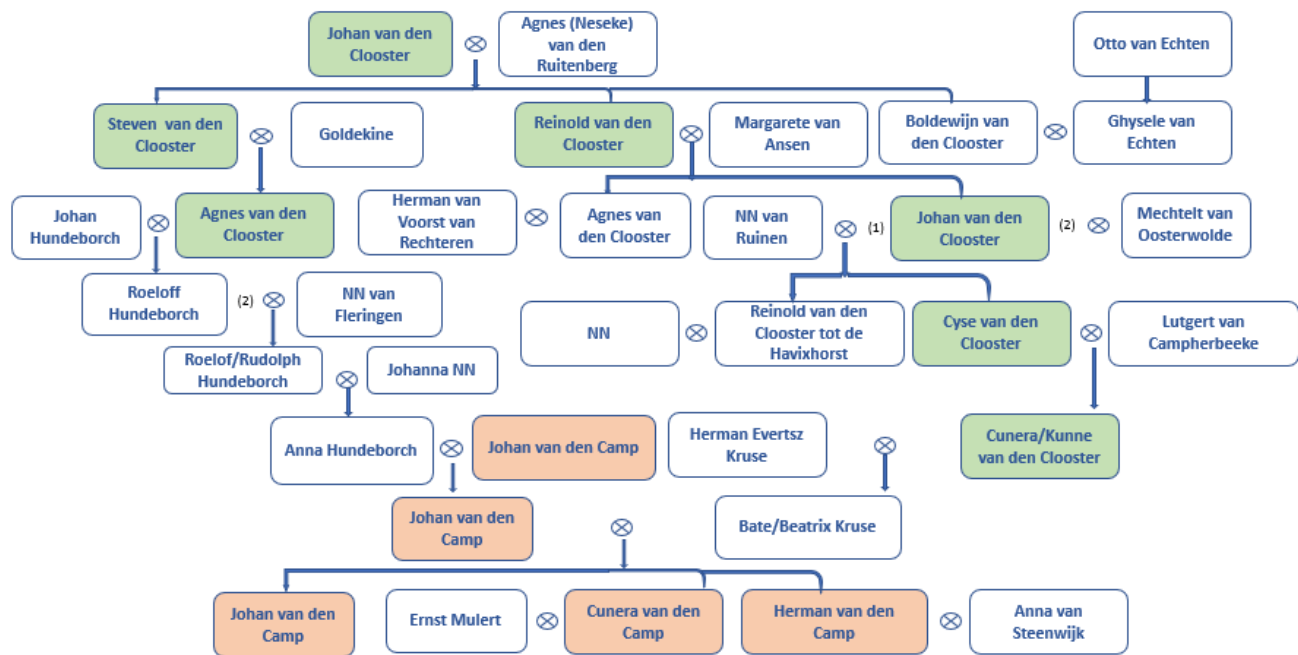
²⁵ Leenrepertorium van Overijssel.

²⁶ <http://vanosnabrugge.org/docs/UittheemseLenen.pdf>

²⁷ https://www.kamperalmanak.nl/downloads/almanak1993/kamper_almanak_1993_11_kruse.pdf

Op 1 september 1562 voert Henrick van Munster, heer te Ruynen, een proces tegen Johan van den Clooster en Bate Kruse (Baethe Cruijsen), weduwe van Johan van den Camp, over het leengoed ter Bullinge gelegen op Staphorst.²⁸ Johan moet dus voor die datum zijn overleden.

Het zal geen verwondering wekken dat er in een dunbevolkt gebied en in een tijd waarin soort soort zoekt, diverse relaties bestaan tussen families. De families Van den Clooster en Van den Camp vormen hierop geen uitzondering, zoals o.a. uit onderstaand schema blijkt.

Johan en Bate hadden in ieder geval vier kinderen. Dochter Cunera trouwde met Ernst Mulert die overleed voor 29 juni 1599; Cunera zelf maakte op 12 juni 1612 haar testament op en stierf kort daarna. Zoon Herman trouwde met Anna (Maria) van Steenwijk van de Grote Scheer (bij Coevorden), dochter van Johan van Steenwijk (van het nabijgelegen ter Scheere)²⁹ en Johanna van Dorth.³⁰ Hij kreeg huis Ten Clooster.

Dochter Susanna trouwde met Johan Henricks van de Padevoort, zoon van Henrick van den Padevoort en Henrica van Appeltern.³¹

Een dan moet er nog een zoon, Johan, zijn geweest volgens het Leenrepertorium Overijssel: '1562 sep 2 Bathe Cruysen, weduwe Van den Campe, 'ad effectum agendi in desen leenproces, --- voir soevele als dieselvige daeran heeft' om zich te kunnen verweren tegen een eis van Henrick van

²⁸ <https://bit.ly/45vHxB9>

²⁹ Johan was een zoon van Johan Alberts van Steenwijk en Lutgard van den Clooster.

³⁰ Op 25 december 1590 kochten Herman en Anna van de gemeente Coevorden een stuk grond van de Coverder Marss over de Vechte. In 1591 had graaf Willem van Nassau voor de belegering van Coevorden zijn troepen verzameld bij huis Ten Clooster. Op 2 september 1562 werd weduwe Bate Kruse beleend met Ter Bullinge, onder hulderschap van haar zoon Johan van den Camp.

³¹ https://www.gertjanvonk.nl/vonk/index.php?option=com_content&view=article&id=172&Itemid=361

Munster, heer te Ruynen, als gepretendeerde achterleenheer. Hulder haar zoon Johan van den Camp.³²

Mogelijk is dit de Johan van den Camp die op 8 oktober 1528 een brief zegelt over een beslissing in een geschil en die in 1543 voorkomt als plaatsvervangend drost. Hij moet in of voor 1565 zijn overleden.

En dan wordt de afstammingslijn onzeker, want wie is de Johan van den Camp die met een dochter van Herman van den Clooster tot Vledderinge en Lyse de Vos van Steenwijk trouwde? Is het Johan, de zoon van Johan van den Camp en Bate Cruse of is het, wat waarschijnlijker lijkt, Johan de zoon van Herman, de andere zoon van Johan en Bate? In ieder geval kwam door het huwelijk van Johan van den Camp Dunningen aan de familie Van den Camp. Zie hieronder bij Van den Clooster en Dunningen.

Hierna kwam Ten Clooster aan hun zoon Johan van den Camp, getrouwd met Sophia Hillebrandes van de borg Harssens.

De borg Harssens

Deze borg werd in 1540, iets ten westen van het oude steenhuis (rechts op de onderstaande luchtfoto) gebouwd. In 1598 komt de borg in eigendom van Warmolt Hillebrandes (zoon van Hilbrand Menolts en Anna Warmoldi)³³ en Catharina van Fritema³⁴, de ouders van Sophia. De akte die hiervan is opgemaakt wordt een 'wisselbrief' genoemd. Hillebrandes kocht de borg namelijk niet, maar ruilde (wisselde) deze tegen zijn bezittingen in Westeremden met Peye en Oede Entens die de borg van hun vader Peter Entens³⁵ hadden geërfd. Warmolt werd in 1604 door keizer Rudolf II in de adelstand verheven.³⁶

*Luchtfoto van de plek waar het huis Harssens heeft gestaan, met recht de sporen van het oude steenhuis.*³⁷

³² Leenrepertorium Overijssel.

³³ Hij werd in de adelstand verheven

³⁴ Dochter van Pieter van Fritema en Mary van Sjaerda. <http://www.simonwierstra.nl/FRITTEMA.htm>

³⁵ Peter Entens was getrouwd met Bauwe Ompteda. Zij dochter Oede trouwde met Frederik de Mepsche.

³⁶ <http://ubbega.nl/wp-content/uploads/2015/07/stadlande-Harssens-3a.pdf>

³⁷ <https://www.heerlijkheidharssens.nl/hars/presentatie-2020.php>

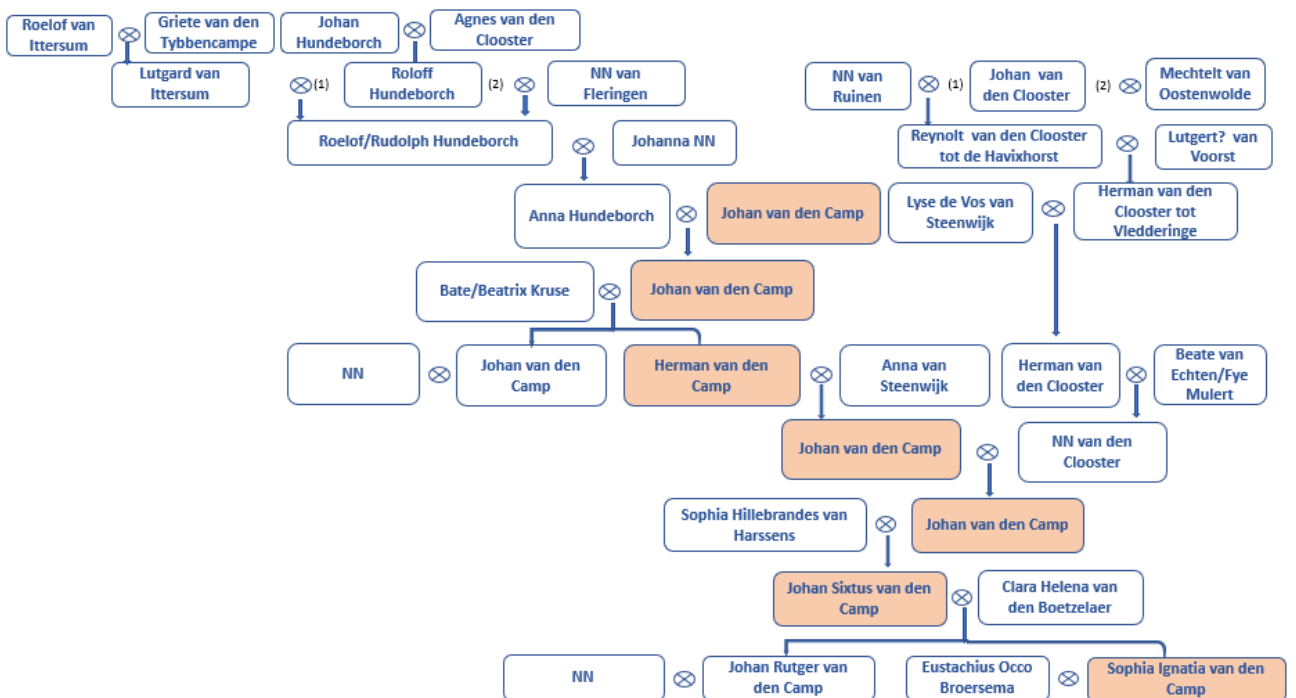
“ 'onse Borch mit die materialen, ende vervallen steen, mitsampt onse hoffte, geboemten, grafften, singelen (...) annexen ende thobehorende'.

In een kopie is sprake van

“ 'dese borch ende annexis met hondert ende dertich grasen landes gelegen onder die clockenslach Hersens soe ons die van onse sal.(iger) olderen aengearfft is met hett jus patronatus van dpastorie toe Harssens in voegen ende manieren navolgende (in den eersten sall Hillebrants ons betalen voer den borch ende geboemte met zijn materialen ende annexen gelijck ock dgerechtigh, van het jus patronatus, die summa van drie duysent emder gl. tot dertich stuuvr Groniger het stuckke daer tho elck gras landes daer die maets up gelecht sall worden als binnen Harssens van wijse is toe weten mit d'roede van sextijn voet'

Dit was het zegel van Goffo Ivo Hillebrandes van Harssens, neef van Sophia. De draak komt uit het wapen van Harssens, de boom uit dat van Hillebrandes.

Johan, de man van Sophia, werd op 29 september 1618 ingeschreven aan de universiteit van Heidelberg. Hij werd een half jaar eerder, op 29 maart, ingeschreven als rechtenstudent in Herborn, waar hij, net als in Heidelberg, samen met Sabinus Fockens en onder leiding van Johannes Hackingius studeerde.³⁸

Sabinus Fockens en Johannes Haching

Saco/Saecke/Sabinus Fockens, geboren in 1599, was een zoon van Martinus Fockens en Wiskjen Tetmans. Hij trouwde met Lucia Siccama, dochter van Feicke Tetmans. Sabinus studeerde vanaf 31 mei 1616 te Franeker en vanaf 29 september 1618 te Heidelberg. In Heidelberg was hij samen met Johannes van den Camp, onder leiding van Johannes Haching (1594-1630), de latere hoogleraar in de logica te Franeker. Deze studeerde vanaf 26 maart 1616 te Groningen en bezocht met zijn beide pupillen verschillende buitenlandse academies: Herborn (29-3-1618), Heidelberg, Bazel en Genève. Voordien zou neef Sabinus Fockens volgens deze brief van Gysbert Aernsma ook Frankrijk aangedaan hebben. Een inschrijving aan enige universiteit aldaar geeft het bestand van Samme Zijlstra wat Sabinus betreft niet. Hij werd in 1619, na mei, secretaris, in 1623 grietman van Opsterland, en overleed op 31 maart 1652 in zijn 53e levensjaar.³⁹

Johan en Sophia woonden blijkbaar niet permanent op het huis Ten Clooster, want op enig moment bewoonden zij het huis Het Roode Lam in Groningen dat gelegen was tussen de Heerestraat en het Tingtangstraatje/Tijmentangstraten.⁴⁰ Johan en Sophia droegen dit huis op 2 juni 1630, door ruiling tegen landerijen in de Paddepoel, over aan het klooster Bentlage.⁴¹ Johan overleed ergens tussen 1632-1639.⁴²

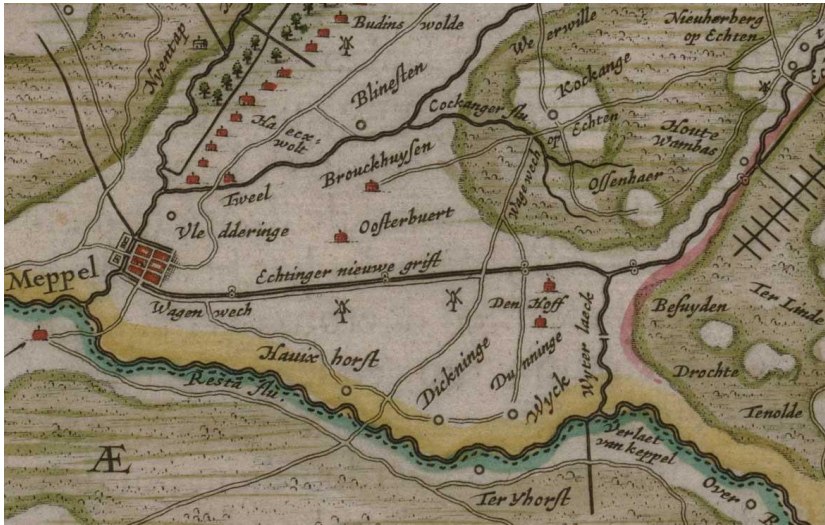
³⁸ <https://www.mpaginae.nl/At/FrieseStudentenvoor1650.pdf>. Gron Volksalmanak 1931 87.

³⁹ <https://www.mpaginae.nl/Aernsma/SaekmaAernsma.htm>

⁴⁰ Het Tingtangstraat, zijstraat van het Koude Gat, is het kleinste straatje van Groningen. Het Roode Lam was eerder bewoond door Luytjen Iddekinge.

⁴¹ Het Roode Lam werd nog in dezelfde maand verkocht aan Johan de Mepsche en zijn vrouw Helena Wicheringe.

⁴² [https://www.redmeralma.nl/pdfs/083_Glas_\(1999\).pdf](https://www.redmeralma.nl/pdfs/083_Glas_(1999).pdf)

Kaart van Cornelis Pijnacker uit 1634.

Zoon Johan Sixtus van den Camp was de volgende bewoner van Ten Clooster.⁴³ Het erve Van den Camp bestond in 1642 uit 7 dagmaat⁴⁴ hooiland, 6 dagmaat in de Haleweide, 5 opslagen op het Wijkerbroek, benevens huis en hof en een aanzienlijke uitgestrektheid bouwland, tezamen voor de grondschatting getaxeerd op 3.090 goudguldens.

Johan van den Camp op de Landdag en de Lotting

Op de landdag van 5 december 1643 constateerden de Staten van Drenthe dat *Johan van den Camp* nalatig was gebleven 'aen te geven sijne huisen, hoven, landerijen ende andere goederen ten Clooster in de Heerlicheijt van Coevorden geleghen'.

Op de lotting van de Etstoel van 18 november 1645 protesteert Johan, als markerichter van Dunningen en Wijkermarke, tegen het afgraven van gronden door Reijna Roelofs tegen 'verbot'.

Op 15 augustus 1657 ging ten Clooster over op Clara Helena van den Boetzelaer, weduwe van Johan Sixtus van den Camp (zoon van Johan en Sophia), namens haar onmondige zoon Johan Rutger van den Camp.⁴⁵

In 1658 deed Clara een verzoek om zowel ten Clooster als Dunningen als havezate erkend te krijgen. Dit echter zonder succes. De weduwe Van den Camp en haar kinderen hadden grote schulden en

⁴³ Johan Sixtus had een 'bastaardbroer', Jurgen van den Camp die eigenaar moet zijn geweest van Cockserve in De Wijk, dat oorspronkelijk tot de havezate Dunningen behoorde. In 1613 probeerde Johan Sixtus tevergeefs dit erf, op basis van het recht van naarkoop, te kopen. Hij had niet op tijd de vereiste kosten voldaan.

⁴⁴ Een dagmaat is een maat voor de hoeveelheid land die iemand in een dag kan maaien, ongeveer een halve hectare. <http://www.webringreestdal.nl/historie/dunningen2.html>

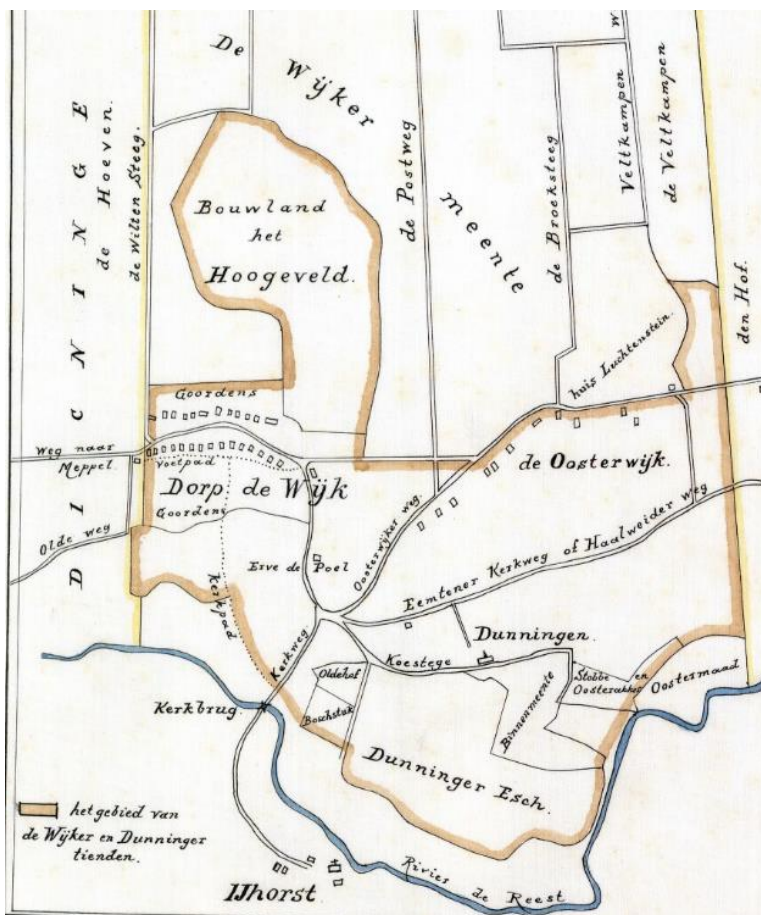
⁴⁵ Eenmaal volwassen deed Johan Rutger in 1669 zelf hulde. In 1688 kwam Ten Clooster in handen van Albert Antoni van Pallant (ca 1656-1701), drost van Drenthe en na diens dood in 1701 van zijn weduwe Walburg van Heeckeren (zij waren getrouwd in 1680), dochter van Evert van Heeckeren en Maria Torck.

wilden enige goederen in Drenthe verkopen. Op de lotting van de Etstoel in 1663 werd de verkoop afgeraden omdat dit, voor minderjarigen, niet voordelig was. In 1667 verkocht de weduwe het Rabbinger erf te Zuidwolde. Haar verzoek Dunningen eveneens te mogen verkopen werd afgewezen. In 1669 kreeg zij tenslotte wel toestemming enige goederen en de havezate Dunningen met toebehoren te verkopen.

In datzelfde jaar deed Jan Rutger van den Camp op 26 juni 1669 zelf hulde voor Ten Clooster. Jan Rutger was afwezig van het huis, omdat hij geestelijke was.

Van den Clooster en Dunningen

Op enig moment bezit de familie Van den Camp naast het huis ten Clooster ook een havezate in Dunningen, de tweede havezate van het Drentse De Wijk, naast de Havixhorst.

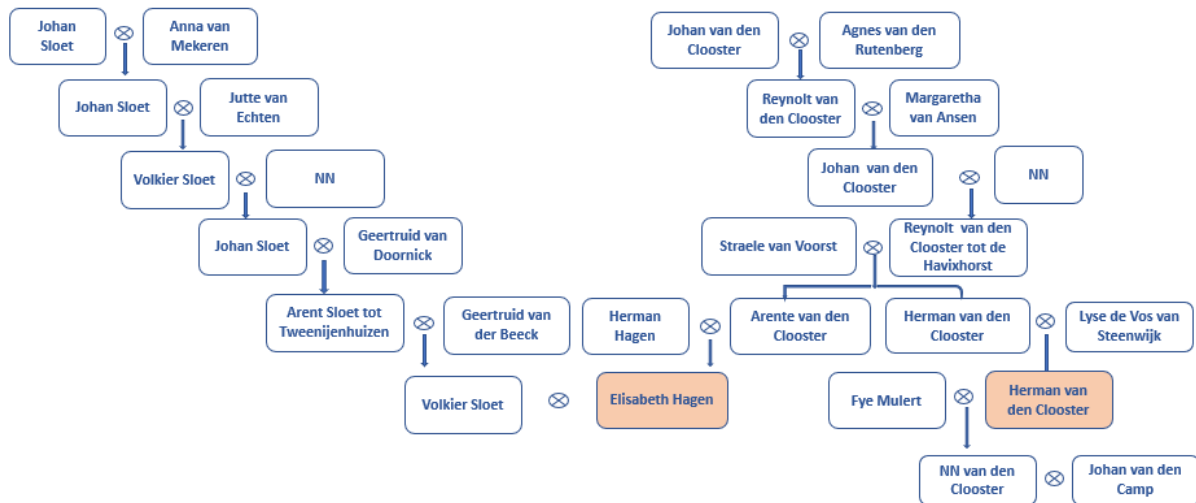
De eerste bewoners, de familie Sloet

De oudste, ons bekende, bewoners waren de Sloets, die al genoemd worden in de dertiende eeuw. Een Johan Sloet (ongeveer 1275- ongeveer 1355) trouwde met Anna van Meekeren, met wie hij in ieder geval een zoon kreeg die ook Johan heette (ongeveer 1333- ongeveer 1387) en die trouwde met Jutte van Echten.

Hun zoon Volkier Sloet (ongeveer 1360-1431) trouwde met een vrouw van wie we de naam niet kennen. Ook zij kregen weer een zoon Johan (geboren rond 1395) die trouwde met Geertruid van Doorninck. Hun zoon Arend Sloet (ongeveer 1422-1486) trouwde met Trude van der Beecke tot de Gelder.

Met hun zoon, Volker Sloet (ongeveer 1460-1533), naderen we het moment waarop Dunningen in handen komt van de familie van den Clooster.⁴⁶

Volker⁴⁷ trouwde met Elisabeth Hagen, dochter van Herman Hagen en Arent(je) van den Clooster die afkomstig was uit de familie Van den Clooster die op de Havixhorst woonde. Elisabeth was voor haar huwelijk priorin geweest van klooster Dikninge. Volker en Elisabeth kregen vijf kinderen, van wie er vier jong stierven. Zoon Arent⁴⁸ sterft kinderloos, waarna Dunningen (in 1520) in handen komt van Herman van den Clooster, de neef van Elisabeth Hagen.

Herman was een zoon van Herman van den Clooster en Lyse de Vos van Steenwijk. Als het juist is dat de oma van Herman, Straele van Voorst was (er is onzekerheid over haar voornaam⁴⁹), dan waren zijn grootouders neef en nicht (zie schema). Herman trouwde met Fye Mulert, een naam die je, behalve bij Schaap⁵⁰, nergens tegenkomt. Het is echter verleidelijk in haar een zus te zien van Lubbert Mulert, de man van de zus van Herman, Johanna.

Herman en Lyse

Herman van den Clooster, zoon van Reinold en Straele, werd rond 1430 geboren. Hij trouwde met Lyse de Vos van Steenwijk, dochter van Johan de Vos van Steenwijk en Beerte van Echten. Op 21 april 1466 kocht hij van Hendrik Mulert tot de Marsch en Bole Boelmans huis en hof te Vledderinge die vervolgens naar zijn jongste zoon gingen. Op 19 mei 1479 kopen

⁴⁶ <https://stadvollenhove.nl/index.php/personen/21-het-geslacht-sloet-te-vollenhove>

⁴⁷ Op 23 september 1532 beleent Volker Sloet Herman van den Clooster Reinoldzoon, na de dood van zijn broer Derck, met de tienden van Den Westerhuis in Avereest en na zijn uytgang het convent Dikninge.

⁴⁸ Arent wordt op 22 juni 1538 door Aleyt van Kuenre, vrouwe van De Wilp en weduwe van Renesse, beleend met het half goed Hering.

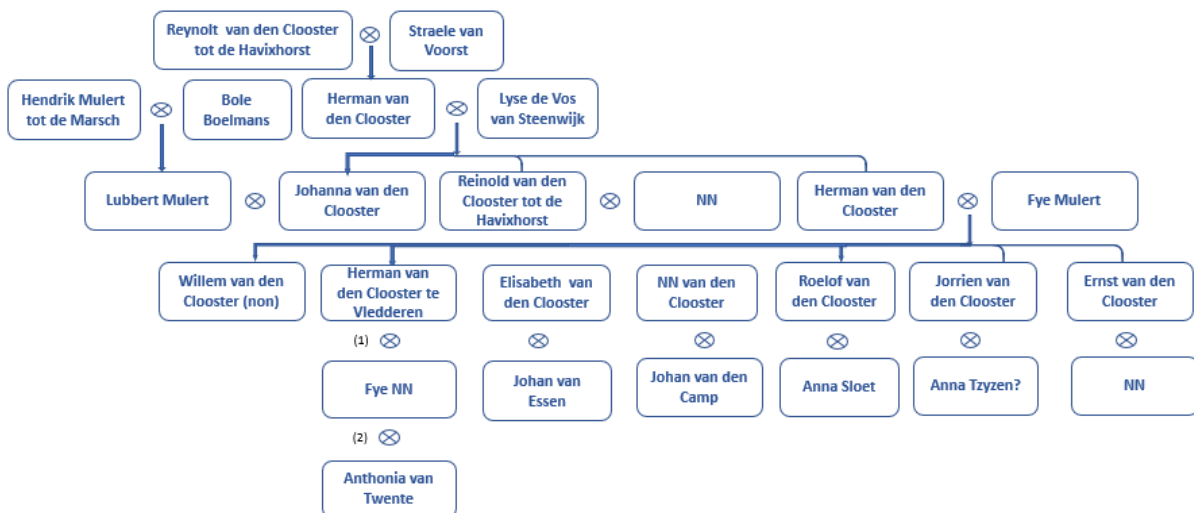
⁴⁹ Zij wordt ook Lutgert genoemd, maar een regest uit Ruinen uit 1465 lijkt de naam Straele te bevestigen: *'Roelof van Laer heer te Ruynen en Johanna vrouwe van Ruynen verklaren, Johan van den Cloester te hebben beleend met een erf in het kerspel Norch in de buerschap Ede, onder de kerk van Venhuysen, behorend tot de heerlijkheid Ruinen, welk erf door Straele was nagelaten aan Reynolt van den Cloester, en geven hem kwijting voor het heergewaad.'* <http://www.dorpshistorie.nl/HistorieNorg.pdf>

⁵⁰ Schaap, J.W. Het geslacht Van den Clooster. Een bijdrage tot een herziening van de oudste generaties (II). In *De Nederlandsche Leeuw*, 1994.

Herman en Lyse een huis te Colderveen en in 1491 werd Herman, na afstand van zijn broeder Roelof van den Clooster, beleend met de Havixhorst.

Herman kreeg van zijn vader Reinold het erf Wildenberg, de tienden op Stannincsveen, de marke van **Dunninge**, de twee huizen in de Bloeme, het Woltland, de tins (rente uit een goed) van Dunninge, de tienden over de marke van Meppel en het huis van Koene, een vierdel boter in Hooghalen. Zijn broer Cyse kreeg het erf Dunninge, land in de marke van Dunninge (in gebruik bij Johan Schiphorst).

Herman van den Clooster maakt op 27 april 1495 zijn testament op en sterft in hetzelfde jaar voor 22 september.

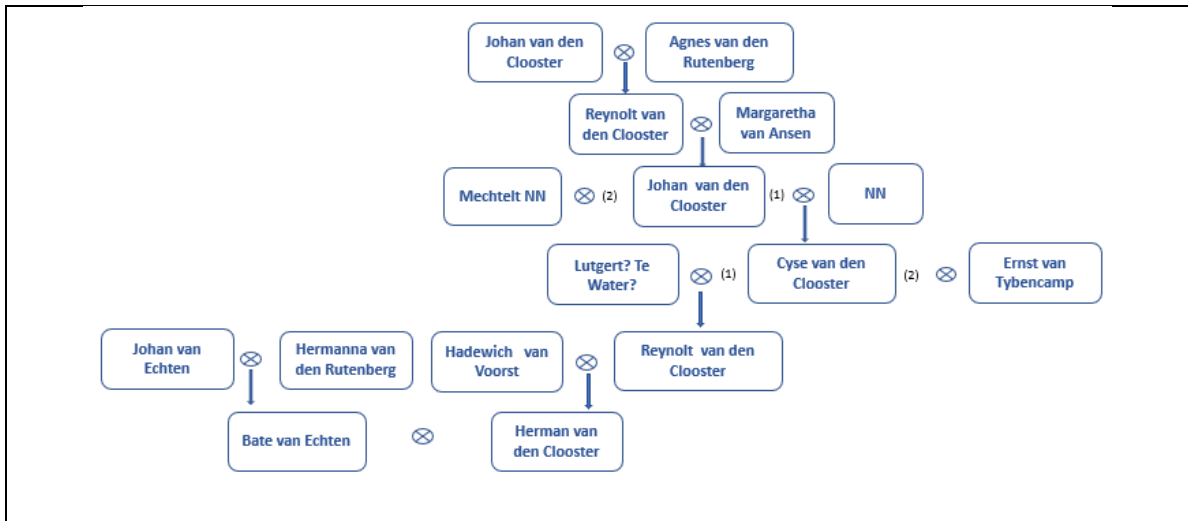

Een andere Herman van den Clooster

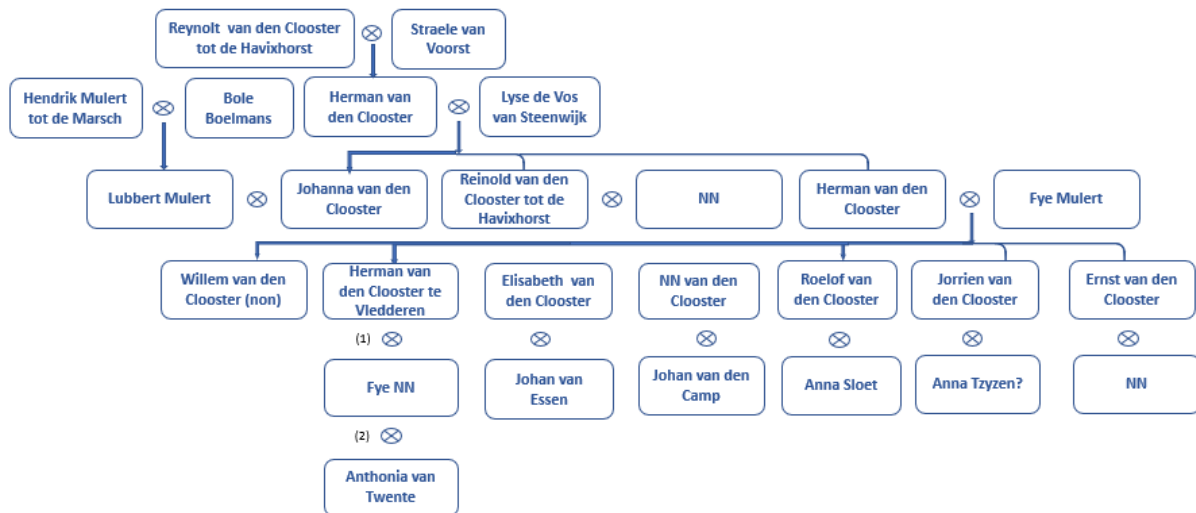
Genealogisch onderzoek wordt, zeker in de onderhavige periode, vaak bemoeilijkt omdat familieleden vaak dezelfde naam dragen en het lastig te onderscheiden is met welke persoon we van doen hebben.

Zo leefde er gelijktijdig met 'onze' Herman nog een Herman van de Clooster, de zoon van Reinold van den Clooster. In de tweede helft van mei 1520 deed 'onze' Herman van den Clooster uitspraak in een geschil tussen enerzijds de abt van Dikninge en andere geërfden te Overreesten (Avereest), onder wie nog een Herman van den Clooster, en anderzijds Aelt van Herderwijck, pastoor van Overreesten. De tweede hier genoemde Herman zal Reinoldzoon zijn, aangezien deze in Overreesten gegoed was en derhalve moet de arbitrale Herman dan de Hermanszoon zijn geweest.

En aangezien het zich in een Hasselter situatie afspeelde, zal het ook Herman Hermanszoon zijn geweest, toen 14 maart 1532 Herman van den Clooster, George Schenck van Toutenburg, Lubbert Mulert, schout te Hasselt, een geschil regelden tussen Roelof Mulert te Hasselt en de abdij te Dikninge (Rolof Mulert bleek daarbij een rente van vijf goudgulden te hebben uit bezit van Herman van den Clooster in Drenthe).

Inde zestiende eeuw trouwt een joffer Van den Clooster tot Dunningen met een Johan van den Camp. Hij ligt voor de hand in haar een dochter van Herman te zien, maar Schaap⁵¹ noemt haar niet, wel zes andere kinderen (zie schema hieronder).

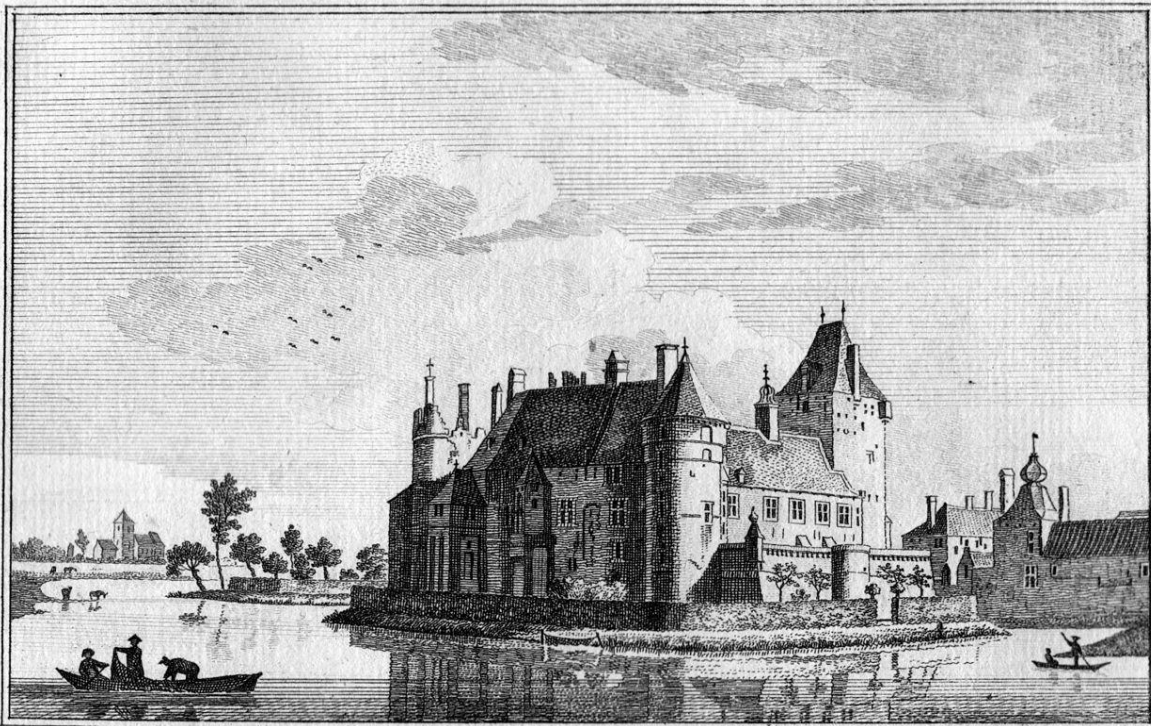

Met dit huwelijk komt Dunningen in handen van de familie Van den Camp tot den Clooster.

Van den Boetzelaer

De moeder van Sophia van den Camp was Clara Helena van den Boetzelaar, een dochter uit een adellijk geslacht, oorspronkelijk afkomstig uit Appeldorn, net over de grens met Duitsland, waar nu nog de burcht Boetzelaer staat.

⁵¹ Schaap, J.W. Het geslacht Van den Clooster. Een bijdrage tot een herziening van de oudste generaties (II). In *De Nederlandsche Leeuw*, 1994.

't Huys den BOETSELER 1746.

Vandaar betrokken de Van den Boetzelaers een familieslot bij 's Heerenberg, waarna drie zonen van Anna Schenk, de vrouw van Rutger van den Boetzelaer naar Vollenhove gingen.

Verschillende Van den Boetzelaers waren later verschreven in de Ridderschap van Drenthe. Zij woonden op de havezaten Batinge⁵² en Entinge te Dwingeloo.

Clara Helena van den Boetzelaer

Johan Sixtus van den Camp was de eerste echtgenoot van Clara Helena van den Boetzelaar, de moeder van Sophia. Zij trouwde op 11 december 1658 in Groningen en op 31 december 1658 in Coevorden, in tweede huwelijk, met Tiaert (Titardus, Tiardus) Eeck, (1632-1671), zoon van Johannes Eeck (18 juni 1600 Groningen – 10 juni 1663 Groningen) en Aeltien Lamberts Asserhuijs. Tiaert was kapitein van de infanterie in Groningen. Met hem kreeg zij nog twee kinderen, Johan Osewolt Maurits Eeck (kapitein en ritmeester), getrouwd met Hester de Sanderen, met wie vier kinderen kreeg en Henric Floris Eeck.⁵³

Johan Osewolt Maurits was tussen 1685-1713 verschillende keren burgemeester van Groningen. Hij stierf, zoals hieronder te zien is in een klooster van cisterciënzer nonnen in Walem (bij Antwerpen).

---

⁵² Zie het artikel over Batinge

⁵³ De Nederlandsche Leeuw, 1938: <https://www.heraldry-wiki.com/arms/literature/journals/leeuw/1938.pdf>

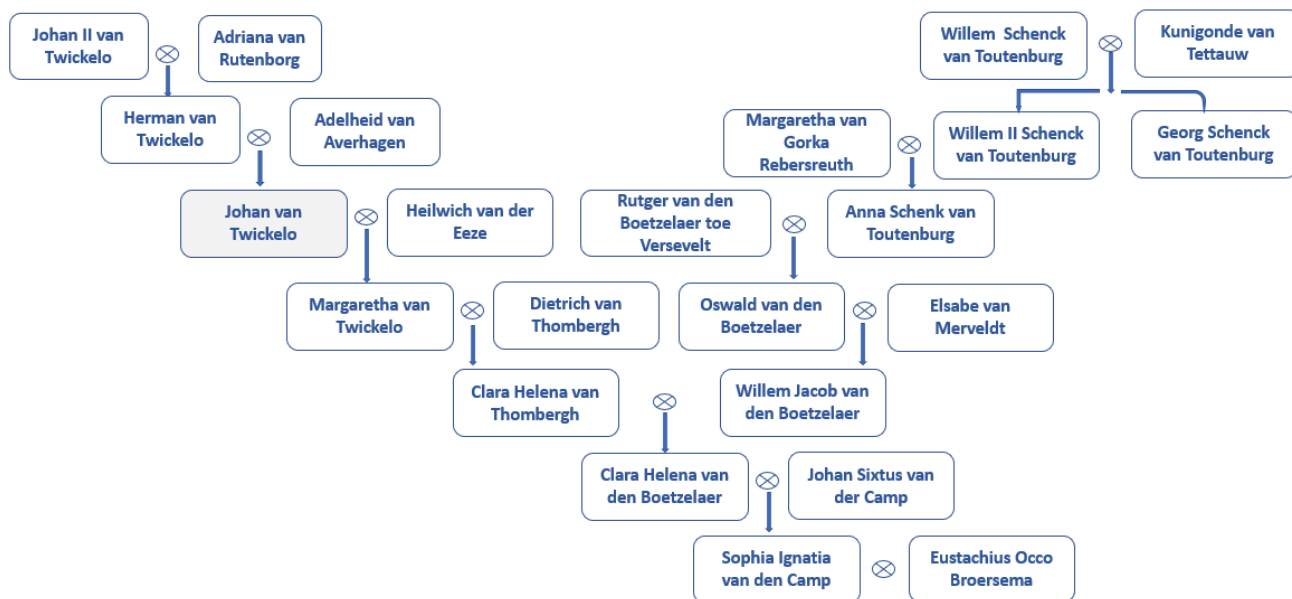

D.O.M.
 HIER LIGHT BEGRAVEN MYN
 HEER I : O : M : VAN EECK
 MAIOER DE BREGARDES EN
 RITMEESTER INT REGEMENT
 VAN SYN HOOGHEYDT
 DEN HEERE
 PRINCE VAN HESSEN HOMBOURGH
 TEN DIENSTE VAN DEN STAET
 GEDINT OVER 30 JAER OUDT 50
 STERFT DEN 31 OCTOBER 1712
 IN DE ABDYE VAN ROESENDAEL
 BY WALOM
 BIDT VOOR DE SIELE

Clara overleed op 8 april 1689 en werd bijgezet in de kerk van het klooster Frenswegen. *'Obiit Anno 1689 den 8 april de hoog W. Geb. V. Clara Hilena van den Camp, vrouw tot den Clooster en Dunningen, geb. v.d. Boetzelaer, dr. Tot Essenbach en Ten Tolle enz.'*

De grafsteen van Clara Helena staat tegenwoordig in de kapel van de burcht in Bad Bentheim.

Willem Jacob van den Boetzelaer

Clara was een dochter van jonker Willem Jacob van den Boetzelaer tot Toutenburg, heer van de Poll en den Boetzelaersborch, medeheer van Wendisch Eschenbache⁵⁴ en zijn eerste vrouw Clara Helena van Thombergh, genaamd Wormbs. Willem trouwde later ook nog met Johanna van Heeckeren tot Roderlo, dochter van Joost van Heeckeren, heer van Ruurlo en Hendrika van Bevervoorde. Zij was de weduwe van Johan van Rechteren, zoon van Zeeger van Heeckeren van Rechteren en Margaretha van Münster.

Anna van den Boetzelaer

Anna van den Boetzelaer was een zus van Willem Jacob van den Boetzelaer en dus de oudtante van Sophia van den Camp. Zij trouwde op 30 augustus 1612 (huwelijkscontract) in Wijk bij Duurstede met Godard van Reede van Amerongen.

Hun zoon Godard Adriaan van Reede trouwde met Margaretha Turnor (1613-1700), dochter van George Turnor en Salomé van Meetkerken.⁵⁵

⁵⁴ <https://oldsillevold.nl/sinderen.pdf>

⁵⁵ <https://margaretha.kasteelamerongen.nl/over/de-hoofdpersonen/>

Boetzelaersborg

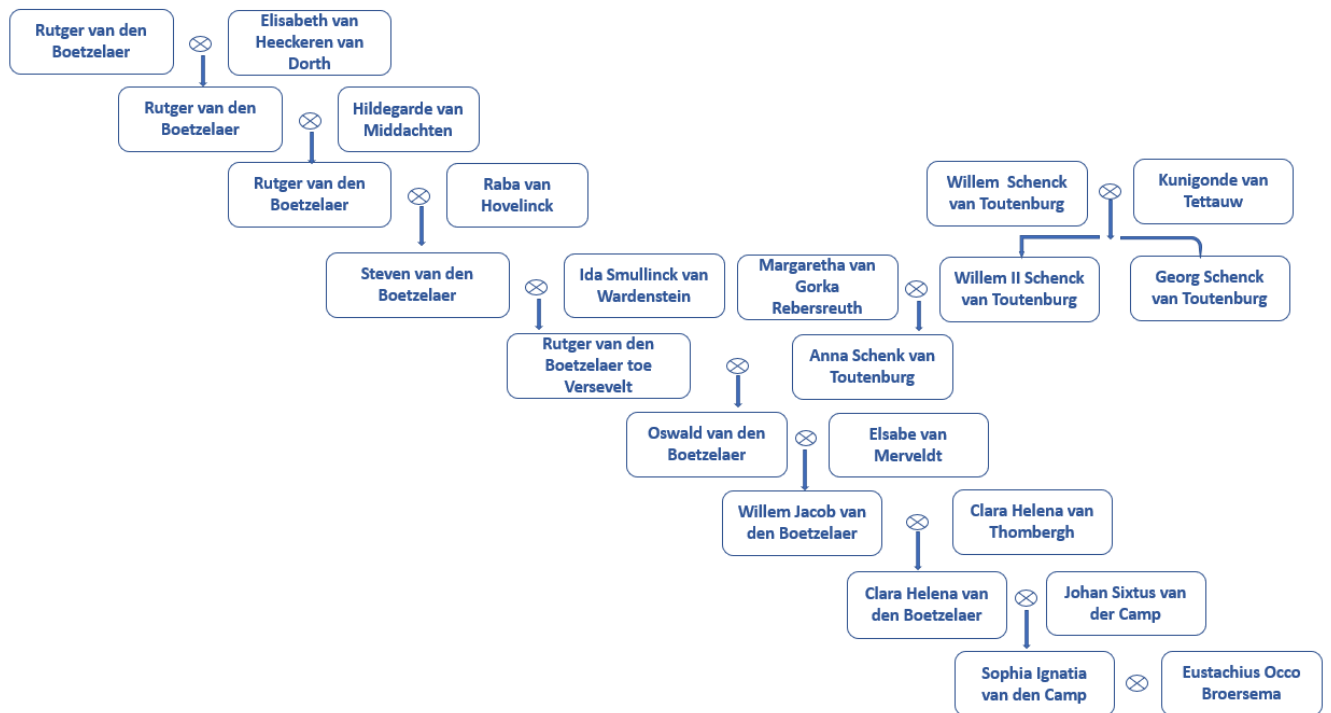
Willem Jacob van den Boetzelaer, zoon van Oswald, was drost van Bergh. Hij bezat een huis in het stadje ('s Heerenbergh), maar kreeg in 1620 toestemming tot aankoop van een *'adelicken sitt ende behuysinge in der stad Bergh'*, waarmee het Drost Daemenhuis bedoeld werd. De koop werd gesloten in 1621. In 1632 werd het huis opgedragen aan graaf Albert, die het met de rechten van havezate in leen teruggaf aan Van den Boetzelaer. De naam van het huis was van toen af aan Boetzelaersborg.

Oswald van den Boetzelaer

Oswald van den Boetzelaer, de vader van Willem Jacob, werd geboren rond 1550. Hij trouwde met Elsabe van Mervelt, dochter van Adolf II von Merfeld en Johanna van Dorth en was weduwe van Rutger van Graes. Oswald had twee broers, Joachim, geboren rond 1530 en overleden in 1625 en Steven, geboren in 1554 en overleden in 1615. Joachim trouwde (1) met Elisabeth van Echten en (2) met Lucia van Reede. Steven trouwde met Ermgard van Wittenhorst.

Rutger van den Boetzelaer

Rutger van den Boetzelaer, de vader van Oswald, werd geboren rond 1513 en stierf op 6 december 1580. Hij trouwde in 1546 in Heidelberg met Anna Schenk van Toutenburg, geboren in 1525 in het Duitse Wendisch Eschenbach.

Tutenberg

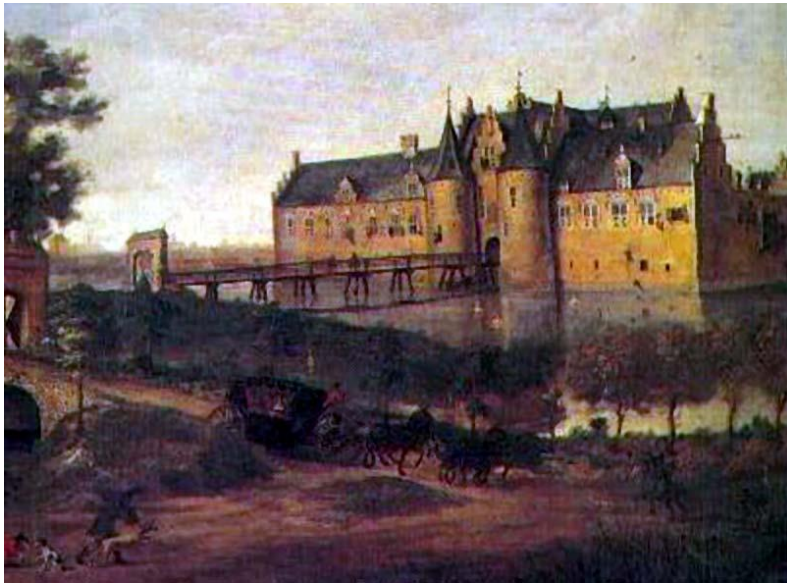
De naam Tutenberg, die Willem Jacob van den Boetzelaer aan zijn naam toevoegde, komt van Willems grootmoeder, Anna Schenk van Tutenberg, dochter van Willem II Schenk, heer van Tutenberg, geboren in Wendisch-Eschenbach, overleden in Huize Tutenberg in Vollenhove en van Kunigonde van Tettau.

Willem stamde uit een oud Duits geslacht uit de Oberpalts. Tutenberg werd rond 1550 gebouwd door zijn broer, Georg Schenk van Tutenberg, die als edelman van Frederik van Baden, bisschop van Utrecht, in 1496 in ons land kwam en begiftigd werd met het drostambt van Vollenhove en later met het stadhouderschap van de noordelijke Nederlanden. Hij was getrouwd met jonkvrouwe Anna de Vos van Steenwijck.⁵⁶

Door met Anna te trouwen maakte Rutger van den Boetzelaer, de grootvader van Willem Jacob, maatschappelijk gezien, een grote sprong voorwaarts.

⁵⁶ <https://stadvollenhove.nl/index.php/gebouwen/kastelen/de-tutenberg>

Kasteel Toutenburg in Vollenhove.

Huwelijk van Sophia van den Camp met Eustachius Otto Broersema

Terug naar Sophia van den Camp die, in juridische stukken barones wordt genoemd.⁵⁷ Zij trouwde in 1675, twee jaar nadat het vonnis tegen Rengers was uitgesproken (ondertrouw Oldenzaal, huwelijk in Bentheim), met Eustachius Occo Broersema (tot borch Beuningen en den Clooster), stalmeester en jagermeester van de graaf van Bentheim, zoon van Anthonie Broersema en Elisabeth Agnes Bentinck.⁵⁸ Eustachius was drost van Megen en hij kocht in 1677 Borgbeuningen, dat lange tijd in het bezit was geweest van de familie van Twickelo.⁵⁹

Broersema

De afstammingslijn van Eustachius Broersema is niet helemaal zeker. Zwakke plek in de keten van zijn voorouders is Ocke Broersema, die omstreeks 1608 werd geboren en die mogelijk / waarschijnlijk de vader is van Anthonius.

De oudste, ons bekende, Broersema was Ocke Piers, die leefde in de tweede helft van de vijftiende en de eerste helft van de zestiende eeuw in Legemeer. Bij een onbekende vrouw had hij o.a. een zoon Ocke.

Ocke Ockes was boer in Teroele. Hij trouwde met Hylck Folckerts, dochter van Folckert Hylckes, mederechter van Doniawerstal, en NN Merck Mercksdr.

Hun zoon, **Ocke Ockes Broersema**, werd geboren omstreeks 1552/3. Hij werd in 1577 als advocaat tot het Hof van Friesland toegelaten. Hij is s grietman af, wanneer in het voorjaar van 1578 door stadhouder George de Lalaing, graaf van Rennenberg, de van koningsgezindheid verdachte raadsheren, grietmannen en magistraatsleden worden vervangen.

⁵⁷ https://www.erfgoedenschede.nl/wp-content/uploads/2021/07/Landgericht_10.pdf

⁵⁸ <https://www.twentebestand.nl/gezinsblad.php?NR=127272>

⁵⁹ Zie het artikel over de bewoningsgeschiedenis van Borgbeuningen.

In 1580 wijkt hij als balling uit naar Luik. Hij koos de Spaanse kant. In 1587 en 1590 wordt hij advocaat-fiscaal genoemd. Hij trouwde met Pierkje Jeremiasdr.

Hun zoon **Anthonius Ockes** studeert vanaf 1604 rechten te Franeker en wordt in 1607 toegelaten als advocaat tot het Hof van Friesland en op 31 januari 1617 als advocaat tot het Hof van Brabant. Hij trouwde voor het gerecht Leeuwarden op 15 augustus 1607 met Tanneke Jacobs, weduwe van notaris Tiete Haarsma/Titus Hartsma. Zij werd in Antwerpen geboren als dochter van Jacob Arends en Jantien Cornelisdr. Anthonius en Tanneke woonden vanaf 1617 te Brussel.

Hun zoon, **Ocke Broersema**, werd omstreeks 1608 geboren en is waarschijnlijk de vader van Anthonius.⁶⁰

Zijn zoon is **Anthonius (Arnold⁶¹) Broersema** die op 23 november 1645 in Oldenzaal in ondertrouw gaat met Elisabeth Agnes Bentinck (overleden op 20 januari 1676), dochter van Everhard Bentinck heer van Brecklenkamp⁶² (1585-1659, Spaans luitenant) en Euphemia (Fenne) Ewelaar van der Marck tot Everloo (<1595-1647). Anthonius was raad-fiscaal van de Spaanse koning. Zijn weduwe hertrouwt in 1660 met Joost Caspar van Loen, zoon van Jan Rudolf Gerlach van Loen (borg Enschede) en Casparina van Bullo.

Eustachius Occo Broersema was een zoon van Anthonius en Elisabeth. Hij trouwde in 1675 met Sophia van de Camp, met wie hij drie kinderen kreeg:

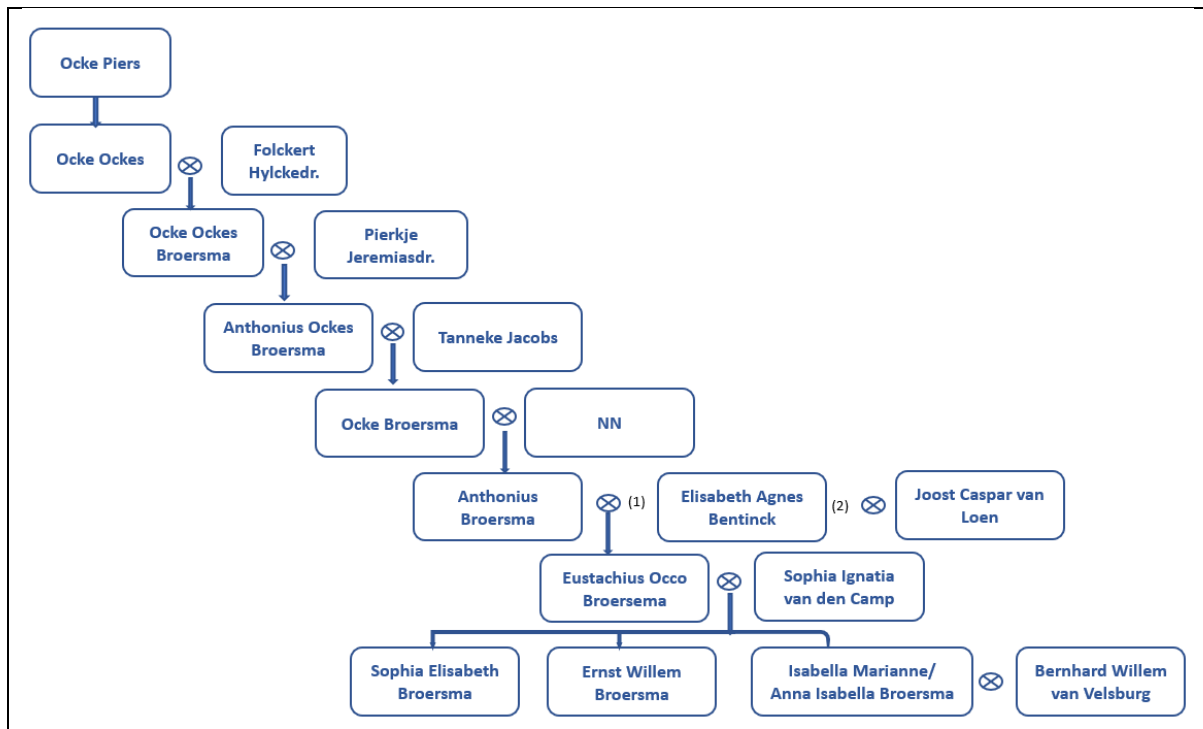
- Ernst Willem Broersma (die werd beleend met de erven op Ten Clooster bij Coevorden).
- Isabella Marianne/Anna Isabella Broersma. Zij trouwde met een Bernhard Willem van Velsburg. Zij erfde 100 gulden van haar tante Johanna Sixta van den Camp.
- Sophia Elisabeth Broersma (vicarisse van het klooster in Vreden).⁶³ Zij doet afstand van haar ouderlijk erfdeel ten gunste van haar tante Johanna Sixta van den Camp, die haar vervolgens vereert met een legaat van vijftig gulden.

⁶⁰ https://www.fryske-akademy.nl/fileadmin/inhoud/beelden/homepage/Kennis/Gen_Jierboek/GJ_1984.pdf

⁶¹ http://www.heraldry-wiki.com/arms/literature/journals/Navorscher/30_1880.PDF

⁶² Zie: <https://www.breckelenkamp.nl/over-het-huis/historie-huis-te-breckelenkamp> en https://nl.wikipedia.org/wiki/Havezate_Brecklenkamp

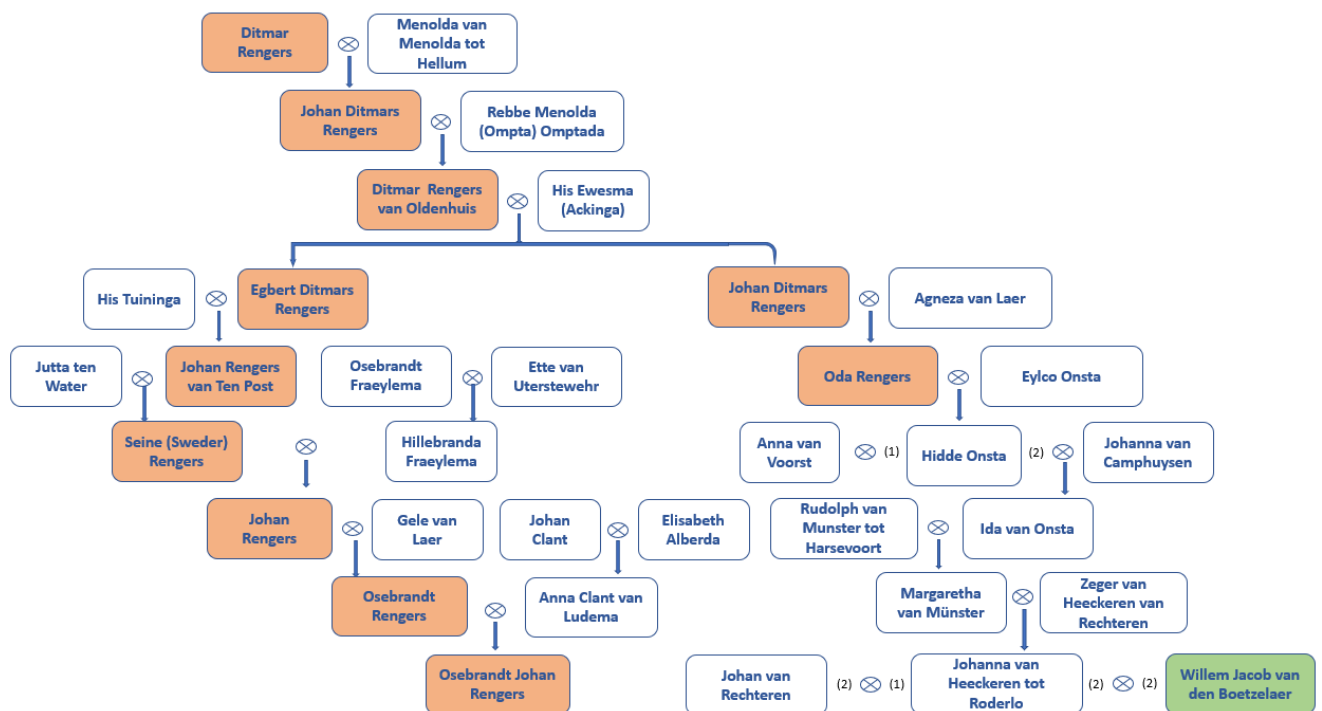
⁶³ https://www.fryske-akademy.nl/fileadmin/inhoud/beelden/homepage/Kennis/Gen_Jierboek/GJ_1984.pdf

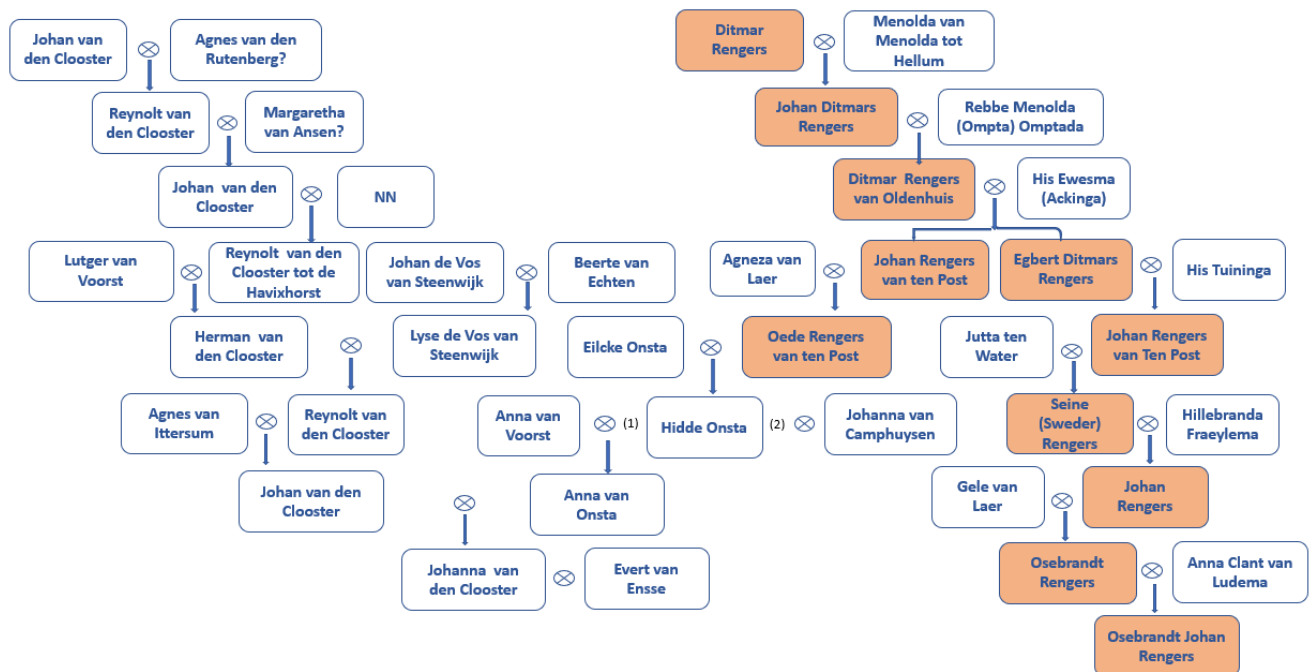
Van den Boetzelaer, Van den Clooster en Rengers

Intrigerende vragen in het proces wegens landverraad tegen Osebrandt Rengers van de Fraylemaborg zijn wat de relatie van Sophia van den Camp met de familie Rengers was en wat haar motieven waren voor haar getuigenis tegen Rengers.

Een directe relatie tussen Sophia en de familie Rengers kan niet gelegd worden. Wel blijkt als we kijken naar onderstaande schema's dat de voorouders van Sophia en de familie Rengers tot dezelfde sociaal-economische kringen behoorden en dat zich onder haar voorouders ook Rengers bevonden. Zo was haar grootvader, Willem Jacob van den Boetzelaer in tweede huwelijk getrouwd met een nazaat van Johan Ditmars Rengers, een broer van Egbert Ditmars Rengers, de oudvader van Osbrandt Johan Rengers.

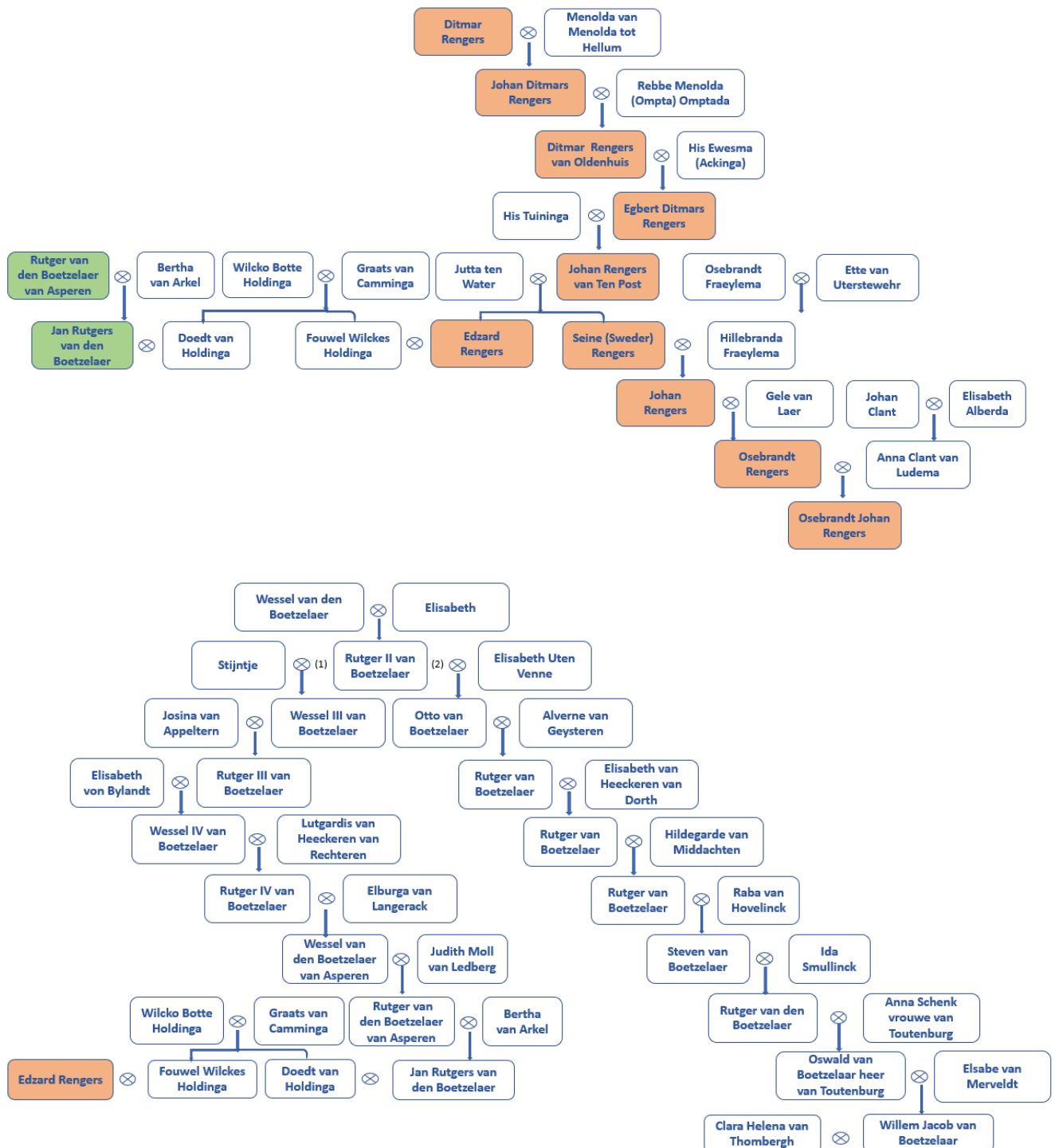
Dezelfde Johan Ditmars Rengers was ook de overgrootvader van Anna Onsta, de vrouw van Johan van den Clooster tot de Havixhorst. Diens vader, Reynolt, was een broer van Herman van den Clooster, de schoonvader van Johan van den Camp⁶⁴, de overgrootvader van Sophia van den Camp.

Ten slotte was de overgrootvader van Osebrandt Johan Rengers, Seine (Sweder) Rengers, een broer van Edzard Rengers die een zwager was van Jan Rutgers van den Boetzelaer. Deze Jan Rutgers stamt weliswaar uit een andere tak (zie schema) van de Van den Boetzelaers dan de moeder van Sophia

⁶⁴ <http://www.webringreestdal.nl/dewijk/havezate.html>

maar het is wel een ondersteuning van de gedachte dat de familie Rengers en Van den Boetzelaar elkaar kenden.

Bijlage 1: Twickel

Op 17 juni 1672 rijden 200 ruiters van het leger van Bommen Berend, de bisschop van Munster, onder leiding van overste Twickelo, Blokzijl binnen. Zou dit de neef Twickel zijn over wie Sophia van den Camp het, in datzelfde jaar, heeft in haar getuigenis tijdens het proces tegen Osebrandt Jan Rengers? Het heeft er alle schijn van, maar een 'echte' neef was hij niet.

In de veertiende eeuw, verwierf Hermann van Twickel, zoon van een Engelbert en getrouwd met Margaretha van Hulscher, een hof in de Nederlanden, 'toe Eysinc', in het Overijsselse Twente. Een hof die we nu kennen als het kasteel Twickel.⁶⁵

Kasteel Twickel bij Delden.

Door gunstige huwelijken en goed beheer ging het de Twickelo's voor de wind. Zo verwierf Johan II door zijn huwelijk met Adriana van den Rutenborg het huis de Rutenberg in Dalftsen en daarnaast ook bezit in Hengelo, waaruit later het huis Hengelo ontstond.

De oudste zoon, Johan III, kreeg Twickel, maar De Rutenberg en Hengelo gingen naar zijn Jongere broer Frederik van Twickelo (ca 1482-1555). Frederik was drost van Diepenheim en kastelein van Coevorden en trouwde met Rudolfa de Vos van Steenwijk, dochter van Roelof de Vos van Steenwijk en Jutta Mulert.

Zoon Herman, getrouwd met Adelheid van Averhagen, ging op Borgbeuningen bij Denekamp wonen. Hun zoon, Johan, getrouwd met Heilwich van der Eeze, had in ieder geval zes kinderen onder wie Roelof van Twickelo. Deze Roelof had een zoon die Johan Beveren van Twickelo werd genoemd.⁶⁶

---

⁶⁵ Meer informatie op <http://www.landgoedvrienden.nl/wp-content/uploads/2020/03/Twickel.pdf>

⁶⁶ Geslachtkundige aantekeningen ten aanzien der leden van de Ridderschap en afgevaardigden uit de drie groote Steden van Overijssel, die sedert 1610-1794 ten Landdage van dat Gewest zijn geadmitteerd, met eenige geschiedkundige berichten aangaande de Havezaten der verschreven Edellieden, grootendeels uit authentieke bronnen opgemaakt. Blz. 27 https://www.vorg.nl/wp-content/uploads/2021/03/Geslachtkundige_aantekeningen_ten_aanzi.pdf

Havixbeck

Het lijkt waarschijnlijk dat deze Johan (die ook wel Rudolph wordt genoemd) de persoon is die in 1601 trouwde met Ermgard (Emigardia) von Beveren, dochter van Johann von Bevern. Deze wordt in bronnen ook wel Johan van Twickelo van Borgbeuningen genoemd. Hij was vermoedelijk commandant van de lijfwacht van koning Filips II in Duitsland en van de troepen van Münster.⁶⁷

Johan (Rudolph) en Ermgard woonden op Havixbeck (ten westen van Münster). Dit landgoed was ontstaan uit de Bruningshof, waarmee een Dietrich von Schönenbeck was beleend. Door het huwelijk van Ursula von Schönenbeck met Sweder of Assuerus von Bevern in ongeveer 1450 kwam dit huis aan de familie von Bevern. Johan von Beveren, de vader van Ermgard, was hun zoon.⁶⁸

⁶⁷ <https://www.genealogieonline.nl/en/west-europese-adel/l280298.php>

⁶⁸ Robens, A. (1818). Der Ritterbürtige Landstandiche Adel des Grossherzogthums Niederrhein. <https://tinyurl.com/mtdcvt9>

Havixbeck.

Johann Bevern van Twickel en Wilhelmina von der Reck van Steinfurt

Johann Bevern van Twickel (1603-1679), zoon van Rudolf (Johan) en Ermgard, trouwde met Wilhelmina von der Reck van Steinfurt, dochter van Johan von der Reck en Elisabeth. Hij werd door de bisschop van Münster tot drost van Rheine-Bevergern benoemd. In 1642 verkocht Johann het erve Hilberinck onder Bentelo aan Johan van Raesfelt, getrouwd met Agnes van Munster.⁶⁹

In 1652 veroverde hij het door Nederlanders bezette slot Bevergern.

Bevergern

'Bevergern of Bevergarde was door de Hollanders bezet. Zij hadden het overgenomen van de Zweden, die het krachtens het vredes-tractaat van Munster moesten verlaten. Tevergeefs had men willen onderhandelen en eindelijk bleek het, dat de soldaten die Bevergern bezetten, uit den Hollandschen dienst ontslagen waren, en den eed van trouw hadden gedaan aan den Prins van Oranje, die toen ongeveer twee jaren oud was. Christoffel Bernard⁷⁰ zond er in 1652 zeven getrouwe en beproefde soldaten één voor één heen. Deze namen dienst onder den prins en wonnen spoedig door hunne bereidvaardigheid het vertrouwen der Hollanders. Op zekeren middag ging het garnizoen wandelen en vertrouwde zelfs de sleutels aan hunne nieuwe makkers toe. Deze namen nu den kommandant gevangen, haalden de brug op, losten het geschut en leverden de vesting over in de handen van den Munsterschen overste Twickel. De Bisschop zond onverwijld honderd wagens om dat dapper garnizoen over de grenzen te brengen. Van Alpen verhaalt, dat de prinses-weduwe, op het bericht dezer verrassing haren zoon uit de wieg nam, onder den uitroep: „Groeï, groeï mijn zoon, gij moet eene groote wraak nemen." Bevergern was toen eene vrij sterke vesting, die het graafschap Lingen, dat den prins toebehoorde, dekte. Het huis van Oranje

⁶⁹ <http://hethistorischportaal.nl/wp-content/uploads/Heerlijk-Twente-1.pdf>

⁷⁰ Dit moet zijn vader, Johann von Bevern, geweest zijn.

kon ook zekere aanspraak doen gelden op eenige gedeelten van het graafschap Teklenburg; een en ander had de keurvorst, van Galen' s voorganger, willen afkopen, doch elke onderhandeling dienaangaande sprong af op de hooghartige opmerking: „Een vorst was geen koopman.”⁷¹

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck

Johann Rudolf Twickel zu Havixbeck, zoon van Johann en Wilhelmina, werd geboren op 13 november 1642. Hij sneuvelde op 2 september 1672 bij Blokzijl. Het is waarschijnlijk deze Johann die Sophia van den Camp haar neef noemt, maar die in werkelijkheid slechts verre familie was. De oma van Sophia, Clara Helena van Thombergh, was een nicht van de grootvader van Johann, Johann (Rudolph) van Twickelo.

Lees hieronder wat het lot was van Johan bij Blokzijl.

Blokzijl

In 1672 valt de bisschop van Munster, Christoph Bernard van Galen, beter bekend als Bommen Berend, het oostelijke deel van ons land binnen en op 17 juni 1672 vallen 200 ruiters onder leiding van Overste Twikkelo Blokzijl binnen. Blokzijl was net zomin als andere vestingen in een staat van *'genoegzamen tegenweer'*. De vestingwerken waren vervallen en de plaats was van krijgsbezetting en oorlogsvoorraad ontbloot. De burgers begonnen nu wel de wallen en grachten zo goed mogelijk te herstellen, maar toen zij vernamen dat de meeste steden van Overijssel zich reeds aan de macht van de bisschop hadden onderworpen, en de vijandelijke troepen in aantocht waren, staakten zij het werk. Op 17 Juli gaven zij zich over.

'Het duurde echter niet lang of de vrije kustbewoners waren de Munstersche troepen, wegens derzelve heerschzuchtigheid en buitensporige vorderingen in den hoogsten graad moede, en om van hen ontslagen te worden, knoopten de voornaamste burgers met de hoofden der krijgsmagt in Friesland eene geheime onderhandeling aan. Twikkelo, ofschoon hiervan onbewust, bespeurde echter genoeg, dat de burgerij naar verlossing haakte. Nog meer werd hij in dit gevoelen gesterkt, toen een hoop Friesche soldaten' (450 soldaten) uit het leger van den Luitenant Generaal Baron van Aijlva, bij Blankenham aan wal gezet, eene aldaar gelegene kleine schans aanviel, en de Munstersche bezetting trachtte meester te worden, welke poging echter mislukte. Inmiddels had Twikkelo de vestingwerken van Blokzijl aanmerkelijk doen verbeteren. Tevens vorderde hij van de burgers dat zij, in handen van zekere, daartoe overgekomen personen, den eed van getrouwheid aan den Bisschop zouden afleggen; doch in weerwil van des Bevelhebbers bedreigingen, werd aan dezen eisch niet voldaan. Met eenparige stemmen gaven de bijeengeroepen gilden, onder goedkeuring van den Burgemeester, aan deze personen of geheimen Raad te kennen, dat zij dien eed niet konden, noch wilden doen, en men derhalve naar welgevallen met hen kon handelen.

De gemagtigden moesten alzo onverrichter zake terug keeren. Kort daarna leverden de burgers een uitstekend bewijs niet alleen van hunne getrouwheid aan het vaderland, maar ook van hunnen moed, want toen Twikkelo, die nu nog meer wantrouwen tegen hen koesterde, de onder zijne bevelen

⁷¹ https://archive.org/stream/bernardvangalenv00cors/bernardvangalenv00cors_djvu.txt

staande bezetting met 50 infanteristen en 100 ruiters uit de omliggende plaatsen versterkte, gaven zij daarvan berigt aan de Staten van Friesland. Deze, het gevaar begrijpende waarin hunne Provincie door de verovering eener zoo nabij gelegene sterkte gebragt was, zonden eene bende krijgsvolk, sterk 450 man, in eenige schepen derwaarts, onder de bevelen van Dirk van Baerdt en de onmiddellijke aanvoering van den Hopman Albert Christoffel van Hania. Met dezen troep moest men in den nacht van den 21 op 22 Augustus den aanslag beproeven: doch door windstilte belet om bij Blokzijl aan wal te stappen, bereikten zij eerst den volgenden dag het dorp Blankenham, waar de krijgslieden, tot aan hun middel door het water gaande, aan land stapten. Onverwijld trok men op Blokzijl aan. De Kommandant Twikkelo, intusschen van hunne landing verwittigd, begaf zich met driehonderd man van zijne bezetting en twee veldstukjes naar Baarle, waar hij in eene schans post vatte.

Doch de Friezen drongen zoo hevig op de Munsterschen in, dat deze, na een scherp gevecht te hebben doorgestaan, zich genoodzaakt zagen naar Blokzijl terug te trekken. Bij dezen aflogt zaten de eerstgenoemden den vijand zoo dicht op de hielen, dat deze ter naauwernood de poort bereikte. De burgers, die in het geweer stonden, ziende dat de Friezen tot voor de poort genaderd waren, en vreezende dat zij mogten terugkeeren, moedigden elkander aan, met de woorden: mannen het is nu tijd, laten wij ons courageus toonen; wij verkrijgen weer onze oude vrijheid.

Twikkelo kwam bij hen en verzocht, dat zij als getrouwe burgers hem wilden bijstaan, waarop een hunner ten antwoord gaf: "parlementeer en geef de plaats over."

Naauwelijks had hij hen verlaten, of dezelfde spreker riep tot de menigte: "komt mannen! ik zal u voorgaan, volgt mij maar." Hierop ging het naar de Kuinderpoort, maar op hunnen weg de Groene-straat met ruitery bezet vindende, brandden zij daarop los en schoten een der ruiters neder, waarna de overigen het hazepad kozen. Aan de poort gekomen, vonden zij daar den Kommandant Twikkelo van wien zij andermaal begeerden, dat hij met de Friezen verdrag sluiten en hun Blokzijl overgeven zou.

Toen Twikkelo dit weigerde, met te zeggen; "wij kunnen de plaats wel houden," werd hij aangegrepen, de degen hem ontweldigd, en riepen de burgers den Friezen toe: "vivat Oranje! komt maar binnen, het is gewonnen." Inmiddels werd de poort met mokers en houweelen voor hunne verlossers opengemaakt, die terstond de vesting binnentrokken, terwijl de Munsterschen, hunne posten verlatende, door de Zuiderpoort ontvlugten.

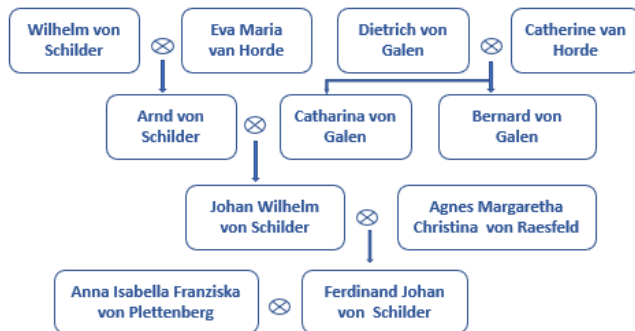
Velen van hen schoten echter het leven er bij in, en onder deze ook de bevelhebber Twikkelo, die het eerst ontkomen was. Men had hem achterhaald en met de kolf van een geweer ter neder geslagen, waarna hij, weder opstaande, van een Friesch soldaat doorschoten werd. Zestig of zeventig man waren bij dezen aanslag gevangen genomen, onder welke twee Luitenants en een priester. Het lijk van Twikkelo (wiens jagtgeweer thans nog te Blokzijl aanwezig is) werd aldaar in het portaal der groote kerk, aan de zijde der Brouwersstraat, begraven.⁷²

---

⁷² <http://www.dboveriijssel.nl/archieven/3926> of shorturl.at/mptu7

Schilder

Wie de 'neef' Schilder was, die Sophia van den Camp in haar getuigenis tegen Osebrandt Rengers noemt, is onduidelijk. De familie Von Schilder die mogelijk in aanmerking komt is de familie die verwant is aan de bisschop Von Galen. Diens zuster Catharina was getrouwd met een Arnd von Schilder. Hun zoon Johan Wilhelm von Schilder was de Munsters voogd (vertegenwoordiger van) van Sassenberg, die begin jaren zeventig het 'Hof zu Wassenberg' heeft gepacht.⁷³

⁷³ <https://www.lwl.org/westfaelische-geschichte/dwud/a1/pdf/021/a1021201.pdf>

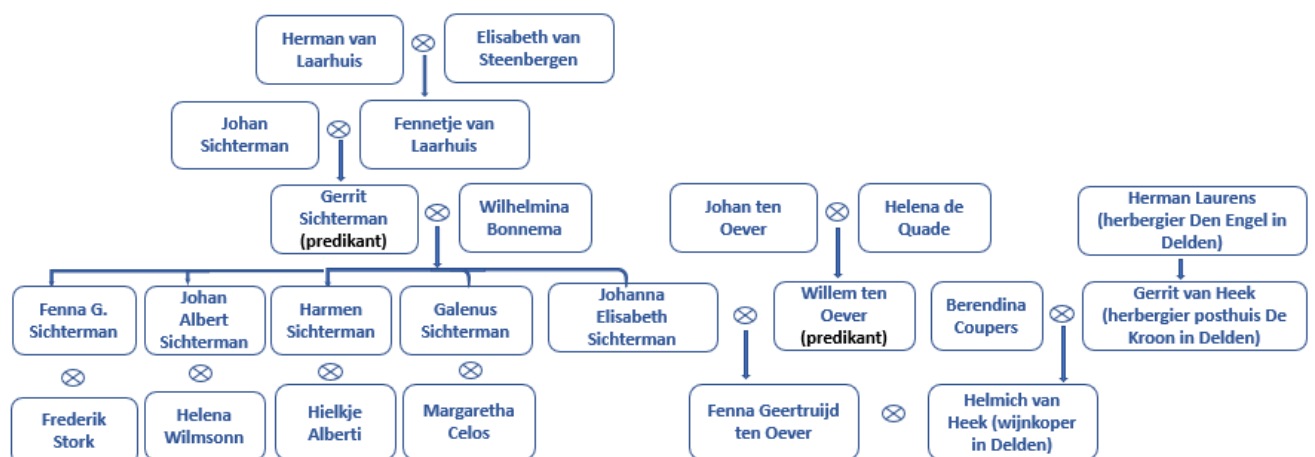
Bijlage 2: Proces van Eustachius Occo Broersema

In de periode 1691 - 1694 voerde Eustachius Occo Broersema een proces tegen de volgende personen:

1. Wilhelmina van Bonnema (dochter van Johan Albert Bonnema en Anna Struik) was de weduwe van dominee (in Kolderveen en Dinxterveen) Gerrit Sichterman (1618-1676), zoon van Johan Sichterman en Fennetje van Laarhuis. Zij was mede-erfgenaar van haar schoonzoon Frederik Stork, richter in Ootmarsum.
2. Dominee Wilhelmus ten Oever (1646 - <5 februari 1727), in naam van zijn vrouw Johanna Elisabeth Sichterman, dochter van Gerrit en Wilhelmina, en zijn zwagers de heren kapteins Sichterman.

Het proces draaide om twee eisen:

- De eis tot betaling van door wijlen Frederik Stork aan Eustachius Occo Broersema toe Borgbeuningen verschuldigde gelden.
- De eis tot nietigverklaring van een arrest gelegd op de goederen: Wilderinc, Laarhuijs en Bruijns Wolter onder het gericht Delden gelegen.

Behalve om geld, gaat het in het proces ook om de goederen Wilderinc⁷⁴, Laarhuijs en Bruijns Wolter, alle dicht bij elkaar gelegen in Woolde. Het erve Wilderinc werd in die jaren bewoond door Jan Wilderinc. Dit erf behoorde volgens het Verpondingsregister van 1601/02 toe aan Herman Laerhuijs (1538 Delden – 1620), die ook de eigenaar was van het Laerhuys. In 1601 wordt over Wilderinc gezegd: *‘Wilberinc, toebehoerende Hermen van Laerhuiss, is groet elfftehalff mudde geseys, twee dachwerk hoeylandes, twee koeweyden, giff ter pacht twintich goltgulden, und in die provestie ter Oldenzael drie mudde rogen und twee spintt unde derdehalff mudde gersten twee spint. 5-7-8.’*

⁷⁴ Zie voor een bewoningsgeschiedenis van het Wilderinc, het gelijknamige artikel.

Zijn dochter Fennetje trouwde met Johan Sichterman en via haar kwamen de erven Wilderinck en Laerhuys in het bezit van de familie Sichterman.⁷⁵

Wilhelmina van Bonnema en haar kinderen blijken de erfgenamen te zijn van Frederik Stork, in leven richter te Ootmarsum.⁷⁶ Doctor Reiger trad daar op als gevolmachtigde van de predikant Wilhelmus ten Oever, alsmede van zijn zwagers de '*Heeren Capiteinen Sightermans*'.

Uit de procesvoering blijkt dat de weduwe Sichterman-Bonnema en kinderen, erfgenamen waren van ds. Sichterman die in 1676 overleed. Er waren goederen in Woolde, als ook in Gelderland, in Drenthe en in de kop van Overijssel. De Twentse goederen, te weten het Wilderinck, het Laerhuys met Gerrit Laerhuys als pachter en Bruyns waarop Wolter zat, werden niet verdeeld. De kinderen kregen ieder jaar een deel van de opbrengst.

Het proces zelf speelde zich af rondom het feit dat tijdens het bestaan van de onverdeelde boedel een hypotheek was gesteld op deze goederen, welke hypotheek destijds niet was verdisconteerd. In de erfenistoedeling.⁷⁷ Vóór zijn overlijden had ook Frederik Stork, via zijn echtgenote (inmiddels overleden) een deel als bruidsschat meegekregen, alsmede jaarlijks inkomsten genoten.⁷⁸

---

⁷⁵ 't Inschrien, nr. 4 oktober 1985 <http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Inschrien1985.4.pdf>

⁷⁶ 'Processen Richteramt Delden' no. 40 1691-1694. R.A. Zwolle.

⁷⁷ De huidige bewoner van het Wilderinck, de familie ter Haar, zegt Reijnders, is in het bezit is van een kopie van een hypothecaire lening uit 1720 op de erven Wilderinck, Laerhuys en Bruns. Op het Wilderinck woonde toen Berent Wilderinck. Genoemde hypotheek stond op naam van Wilhelm ten Oever, gehuwd met Johanna Elisabeth Sichterman.

⁷⁸ Dr. Hugo Reynders (1918 - 2013). 't Inschrien, nr. 4 oktober 1985. <http://www.twentsetaalbank.nl/docs/Inschrien1985.4.pdf>